

ΕΝ ΤΩ ΤΟΥΘ ΕΘΟΥ ΤΥΠΙΣΤΟΥ ΟΝΟΜΑΤΙ
DISSERTATIO PHILOSOPHICA ^{14.}

De

HYPOTHESIBUS ASTRONOMICIS,

Quam,

CUM AMPLISSIMÆ FACULTATIS PHILOSOPHICÆ IN ALMA AD
AURAM ACADEMIA APPROBATIONE AC SUFFRAGIO,
SUB PRÆSIDIO

Viri Amplissimi atq; Celeberrimi

M. JOHANNIS FLACHSENI

MATH. PROFESS. ORDINARIJ,

Placidæ Benevolorum censuræ,

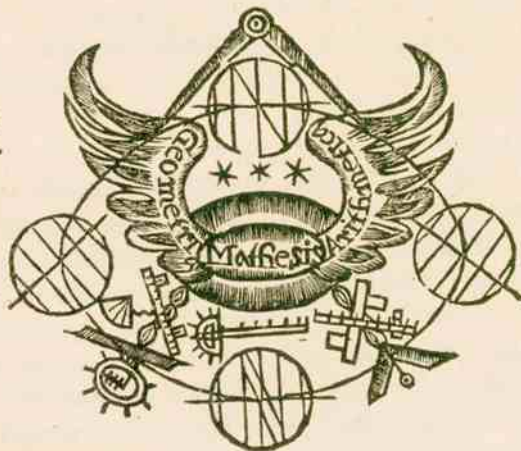
PRO MAGISTERII GRADU,

In Auditorio Maximo d. 3. Maij A. 1679. modestè detulit

JONAS GRIMSEEN

Nerichîâ-Svecus.

*Hic colsi superans
alis Plaro cul-
mina Mundi*

*Multa dedit ni-
tidâ dogmata
mente bona.*

ABOÆ, Excusa à JOHANNE Winter.

ANNO 1679.

IN THE CITY OF NEW YORK
OFFICE OF THE COMMISSIONER OF THE LAND OFFICE
STATE OF NEW YORK
DEPARTMENT OF THE LAND OFFICE
ALBANY, N. Y.
1880

THE STATE OF NEW YORK
OFFICE OF THE COMMISSIONER OF THE LAND OFFICE
ALBANY, N. Y.
1880

ALBANY, N. Y.
1880

ALBANY, N. Y.
1880

PRÆFATIO.

N magno honoris fastigio liberalia esse studia, præter innumera doctissimorum de iis testimonia ac Elogia etiam ex hoc Græco Proverbio: *Διπλῶν ὀργῶν ὁ μαθόντις γάρματα*, patet. Iis enim nova in homine accenditur facula, quâ pralucete, verum à falso, bonum à malo, honestum à turpi, longè certius, quam aliàs rude & inconditum vulgus sua ferre judicia solet, discerni ac explicari potest. Et ut mundi delicia gentiliūq; Oratorum princeps Cicero in orat. pro Archia Poëtâ exclamat: *Cicero pro Arch. Poës* Ceteræ res, neque temporum sunt, neque ætatum omnium, neque locorum. Studia Adolescentiam alunt, senectutem oblectant, secundas res ornant, adversis per fugium ac solatium præbent. Plato quoque aliquando interrogatus, quid inter doctum & indoctum interesset, re- *Plat. Flor.* sponsam dedit: quantum inter Medicum & Agrorum. *Tit. Doct.* Sanè si rem penitus introspexerimus, doctum indocto haud Langj. secus ac irrationali ratione præditum, pulchrum deformi ac lucem tenebris anteferri ac prævalere deprehendimus; unde etiam indoctos cacitatis mancipia esse proverbio ferunt Græci: *Ὁ γαρματῶν ἀπίστος ἔβλεπε βλεπῶν* Sed dolendum est non eosdem omnibus, quamvis indole & ingenio pollentibus, ad sacra Musarum palatia patere aditus: aliis inconsiderata studiorum aversio obstat & tadium, aliis onerosa illa studiorum pestis & adversa trix paupertas: *Juvenalis.* Haud facillè emergunt, quorum virtutibus obstat res angusta domi. Hic cum laudum artium liberalium contemplatione detinear, simulque in id, quod genus studiorum alij sit præferendum, incidam, sine jactantia adulationisq; fuco studi-

um Mathematicum, si non aliis superius, inferius tamen nequaquam esse dicere haud vereor, & praesertim illud, quo pulcherrima mundi miracula caeli corpora nostros subeunt sensus, & jucundissimam utilissimamque contemplationem praebent. Huic quoque in laudem melos suavissimum cecinit olim Regius Propheta: Caeli enarrant gloriam Dei & opera manuum ejus annuntiat firmamentum: quod divinum effatum summa studii astronomici & comprobatio & commendatio est. Hujus loci etiam est illud Ovidii:

Psal. 19.

Ovid. Fast.

Felices animi, quibus haec cognoscere prima,
Inque domosuperas scandere, cura fuit.
Credibile est illos pariter vitis que jocisque
Altius humanis exeruisse caput.

Hoc tamen studiorum genus, sicuti circa subtilissimam, aegre sensibus nostris remotissimam mundi machinam, hoc est, superiorum corporum molem, ut ejusdem motus harmoniamque variis *ἁρμονίαις* ac apparentius intricatam inquirat, versatur; ita directe perfici non potest, nisi praeter duas Platonis alas, Geometriam & Arithmeticam, variis quoque aliis mentis *νοήμασι*, que *ὑποθέσει* ab artificibus dicuntur, indiget, quibus recte collocatis usurpatisque, tantum tandem efficit, ut quae alias demonstratu impossibilia viderentur, sine omni sensibili errore demonstrari ac percipi queant. Eas, scilicet *ὑποθέσει* astronomicas, brevi quidem discursu impraesentiarum attingere destinaveram, sed opus aggresso simul & materia sublimitas minimum haud cunctis mundi seculis negotium suppeditans, & mea in hoc studiorum genere infantia, quam non aliqua natura ignavia, sed immitis mediorum, quibus honestiora studia comparari solent, egestas peperit, invicem obstreperunt, ut parum abesse, quin ab incepto deterrerer. At plus benevolorum Censorum moribus honestam ac equam censuram, quam sinistram competere & honestos promovere conatus laud;

laudi duci, ratus, hoc qualecunque specimen academicum, in-
 ter varios distrahentium curarum gyros contextum, in lu-
 cem edere, gratisque bonorum oculis, quâ decet humilitate
 & subiectione, ventilandum subicere nullus dubitare po-
 tui. Nec diffitendum esse censui me non eas ὁμογενεῶν πρᾶξεις
 & utilitates, quæ in universo foro astronomico plures sunt,
 quam exiguo chartarum volumine comprehendere possint,
 evolvere, sed brevi saltem ὁμοιομοσφ earundem essentiam,
 causas & species indigitare: ideoq; totam Disputatiunculam
 in tria membra, quorum primum essentiam, secundum
 causas, tertium diversas ὁμογενεῶν species depromet, mem-
 brasq; facilioris citationis ergo in certas Theses dividendo.
 Tuam interea, Amice accandide Lector, benevolentiam
 imploro, ut hunc tenelli ingenij fatum, quamvis exiguum
 & desiderio Tuo non sufficientem, pro candore, quo ho-
 nesta aliarum petita antiè benignè ferre conspexisti, non tor-
 vo afficias vultu, sed conveniente modestiâ perversis Mo-
 morum cupiditatibus surripens, Tibi aliisq; virtutum se-
 ctatoribus quam commendatissimum habeas. Vale me-
 cumque opta:

Astripotens Dominus summi moderator Olympi

Heic nostris tenebras dispellat mentibus atras!

Dirigat & nostros gressus astra ut videamus,

Empyreï quæ luce valent de cardine cœli:

Sydereis tandem domibus, post fata patentem.

Sancti inter sanctos capiamur & in Jovis aulam!

MEMBRUM PRIMUM.

Thesis prima.

Scal. Exer.

2.

Pœm.

TOmnis rei tractatione palmarium esse justam sequi methodum recta ratio facillimè evincit, sacrumque Philosophorum monitum, quo dicitur: *Divina certè res methodus est, quâ nihil vel in animo vel in corpore sapientia est admirabilius*, comprobatur. Quia in iis, quæ non methodicè produciuntur, sæpe errare sinit natura,

ac bellè dixit Pœta: *Ordine provenies quò non datur ire labore.* Quò nos incitati eadem in hâc nostrâ delineandâ materiâ sollicitudine ducimur, & ut vitatis, qui legentium animos suspendere solent, rerum verborumque nodosis anfractibus, omniqve aliâ ambiguitate, simplici viâ singula aggrediamur, & juxta diu usitatum ordinem primùm *ὀνοματολογίαν* seu vocis explicationem exponamus. Circa quam sedem primam occupat *ἔτυμολογία*, quæ multiloquio non videtur egere, cum cuivis vel primis (ut dici solet) labiis Græcam linguam degustanti satis innotescat.

Lex. Schæ. Dicitur enim *ὑπόθεσις* à verbo *ὑποτίθημι* vel *ὑποτίθημαι*, quod *Rev. D. D.* verbum *ἀπ' ὑποῦ καὶ τίθημι* compositum ut plurimum verbo *la-Gezel. lex.* tino supponere seu suppositare, id est, subjectum ponere, æquivalere.

Etymol. valet: ut *ὑποτιθέμεθα ὁδὸν αἰγμάτων καὶ ιδέας*. Et cum *ὑπὸ* *Lex. vario.* Atticis aliquando valet *πρὸ*, significat *ὑποτίθημαι* proponere, in-
Plus. in situere, materiam scribendi sumere. Plutarchus in *Homerum:*

ὅ ἢ Ὀμηρὸς ὑποτίθη) πράξις ᾧ ἀποδοξασ. Nec non consilium dare, item futura prævidere & imaginari, ut sparsim apud Authores patet. Sed verbum ὑποτίθημι etiam pignorare significat, aliàs verior famosiorque significatio, quæ sit per verbum supponere vel rem rei subdere, quæ etiam ut nativa apud Lexicographos probatur, etsi pluribus tropicè in foro latinitatis usibus & acceptionibus sit donata. Huic radici ὑπόθεσις suam debet originem, ejusdemque ferè actum, nisi longius aliquando, poscensibus scriptorum rationibus, in alienam acceptionem se diffunderet, significaret: sed cum explosus diffususque ejus vocis valor in authorum scriptis sit, ut in illis perdiscendis vix inoffenso pede, quin quid ea ibi locorum sit explicetur, ire liceat, cura nostra erit Thesi sequente ejus ὁμωνυμίαν tradere, *Astronomica*: Erb. Weig. Est vox adjectiva δὸν τῆ Ἀστρονομίας derivata & *Astronomia* δὸν *Ast. parte* τῆ ἄστρο καὶ τῆ λόγου compositionem agnoscit, ac quasi λόγον περὶ *Sphar.* τῆ ἄστρον: sermonem de astris significat. Et hinc *astronomicus*, a. um. quicquid ad astronomiam pertinet.

Thes. 2. Varia nomini ὑπόθεσεως significata, pro diversitate disciplinarum & objectorum, substravere scriptores, ut singula hic indigitare, sicut in se nimium prolixum, ita supervacaneum esse judicem ac notiora saltem, quæ primariam faciunt paginam, assignasse sufficiat. ὑπόθεσις in generalissima significatione [α] basis, fundamentum & principalior substantiæ pars *Lex. Var.* audit; sic caudicem ὑπόθεσιν καὶ φύσιν arborum appellamus. *Lex. Schap* [β] Omnis causa sive physica sive moralis, &c. ut cum dicitur: ὑπόθεσις hujus rei talis est. [γ] Quodvis principium demonstrationis, quo posito rei cognitio elucescit. Nec non ratio viven- *Isocr. onst.* di Isocrati: Εὐθύς γὰρ τῆ βίβη πιάυτι πινίλι) τῶ ὑπόθεσιν. Et ad *Demon.* Plutarcho materia dicendi: Ἐπανάγω γὰρ πρὸς τῶ ἐξ ἀρχῆς τῆ *Plut. de* λόγου ὑπόθεσιν. Sed specialiore ingressa rationem hæc vox & *Inst. Puer.* pro ut in eâ, vel hæc disciplinâ usu venit, aliam atq; aliam notam ponit. (1) Apud Jurisconsultos species sive causa sonat, ut Cicero- *Cicero* ni placet. Causam ex definito qua stionum genere appellat Bud- *Bud. Com.* daus. (2) Philologi ampliori dicunt licentiâ: δι' ὑπόθεσεως, *Arist. Pol.* i. e. ex consecutionis necessitate. Καὶ ὑπόθεσιν dicere, est tan- *cap 3.* quam suppositum & non ut planè constitutum vel argumentis *Theophr.*

Cic in Top. probatum dicere. (3) Rethoricis quæstionem definitam de rebus
Plur & duo singularibus denotat, ut Cicero in Topicis: *Quæstionum duo*
atq; præl. genera sunt, alterum infinitum, alterum definitum. Defini-
M. Miltop. tum, quod Græci ὑπόθεσις, nos causam: Infinitum, quod Θε-
Orat. p. 12. ον illi appellant, nos propositum nominare possumus. (4) Lo-
Alst. Enc. l. gicis, Alstedio aliisque conditio vel Thema simplex dicitur hy-
8 Log. sect. pothesis, hinc hypotheticæ propositiones i. e. conditionatæ. (5) In
1. cap. 4 Metaphysicâ præsuppositio appellatur, quâ aliud ex alio dependet
Bachm. Ph. quâdam necessitate; unde Alstedius: Necessitas ex hypothesi est, quæ
cent. 2. q. 6. pendet ex aliquâ causâ: undè & dependens dicitur, item conditio-
Alst. Enc. nata, hypothetica & ex suppositione: quâ nempe aliquid est necessa-
l. XL. c. 41. rium secundû quid. (6) Mathematicis, quatenus in Matheos præ-
RUD D Ge- liminari seu Pædiâ cõsideratur, vel ad partes demonstrationis ma-
zel. Enc. de thematicæ materiales spectat, vel est definitio terminû artis expo-
Mat in gẽ. nens. (7) Quâ Geometriam propositio nuncupatur, quæ etsi E-
Mieb. Lex. lementum geometricû non sit, elementi tamen speciem habet, &
Philos. proinde principium mediatur dictum, dicente Alstedio: Hypothe-
Alst. Enc. l. sis est propositio quæ etsi demonstrationem habet, tamen sine demon-
3. Arch. c. 7. stratione ponitur tanquã Elementum. Aliàs dicitur propositio con-
 cessa itemq; lemma: quò quis prius quid non intellectum, tamen
 à Præceptore auditum, concedit ei que statim assensum præbet, ut
 omnes anguli per crucem oppositi sunt æquales. (8) In Physicâ
 vero minus manifestam causarum cognitionem sequitur, & ex
 collatione rerum earundemque circumstantiis, humanæ mentis
 beneficio, enatam perceptionem conclusionemque dicit. Cum e-
 nim Physicus de terræ, cœli, corporumq; cœlestium positu, figurâ,
 rotunditate & habitudine, quæ nec oculis videri, nec apodicticis de-
 monstrationibus *περίωσις* ostendi ac declarari queunt, inquirat, an-
 xius sanè de apparentiarum causis procedit; certa tamen *δύγματα*
 ac conclusiones, quibus rem non aliter sese habere indubitanter
 ostendit, eruit, easque hypotheseos nomine insignit. Hujus ge-
 neris *ὑπόθεσις*, sicut & Geometrica non materialiter, sed formaliter
 ab *ὑπόθεσις*. Astronomicâ distinguitur, ut ex sequentibus ple-
 nius patebit. (9) Astronomus itidem suas positiones, qua-
 rum ministerio corporum superiorum motus (circa quos cogno-
 scendos præcipuè est occupatus) circumgyrationes, & ex vario

flexu reflexive locationes, descensiones ac alia *Φαινόμενα* cognoscit, metitur & ostendit, appellatione *ὑποθέσεως* vestit. Sed est quoque hæc vox Astronomis sub duplici significatione. [α] *ὀργανική* seu impropria, & sic materialia ac palpabilia notat instrumenta, quibus *ὑποθέσεις* ostenduntur & declarantur: inque cum usum variâ arte, diversoque modo ab artificibus tam modernis, quam priscis, excogitantur ac applicantur. [β] *ἰδία* propria, utputa, doctrinalem conceptum seu sententiam mentem inhabitantem, de verâ motuum cœlestium essentiâ & habitudine, succursu instrumentorum, ingeniique industriâ cognitam, & calculo Astronomico comprobata innuit. Tantum de æquivocâ vocis hujus usurpatione; sequitur ejusdem *Συνονομίας*.

Thef. 3. *Συνονομίας* vocabuli hujus quod concernit, obvium facile est multa, quæ ex parte idem indicant, alludentia esse nomina, sed *ἰσοδυναμίας* vel æquivalentium non adeo largam copiam. Potest tamen, si cui placuerit, *ὑπόθεσι* alio nomine rationem, causam, probationem, sententiam, doctrinam, judicium, &c. adpellare; attamen unicuique harum vocum suum debetur significatum, ut adhibitâ justâ ac propriâ explicatione & definitione, omninò una pro alterâ sine confusionis vitio poni ac usurpari non possit. *Quia nomen est*, ait Cicero, *Cicero.* quod unicuique persona attribuitur; quo quæque sui proprio & certo vocabulo appellantur. Sed nec latet, quod sæpius vel latini sermonis licentiâ, vel inveterato loquendi more, vel largiori troporum usurpatione, unum nomen pro altero valeat ac vigeat. De quo tamen hic agere, non nostri est instituti.

Thef. 4. Enodatæ ita nominali interpretationi, ne vela instabili vento dare & præter rem aliquid facere videamur, hic quoque in limine definitionem realem eâ, quâ decet, brevitate subnectere consultum esse remur. *Micræli.* *Lex Philo.* *Micrælius* alijque ad hunc modum definitionem tradiderunt: *ὑπόθεσις Astronomis est, quâ Φαινόμενα seu motus caelestes, qui nobis apparent inæquabiles & irregulares, per motus circulares & æquabiles salvari possunt.* Sed cum hæc non genus, sed usum ostendens non ad amulsum logicam directâ sit, descriptionis potius quam definitionis titulo

lo salutari debet. Nos vero ita eam definitam iri volumus: *ὁμόθεσις* astronomica est conceptus mentis habitualis scientificus, de corporum cœlestium situatione; cujus beneficio quantitas motuum eorundem sub cognitionem & justam mensurationem venit.

Thef. 5. Hæc definitio ut luculentius pateat brevis substituenda est exegesis terminorum, (*α*) Genus est conceptus mentis unde nos non ipsam rerum corporalium apparentiam seu modalitatem, quæ se ut objectum de quo in hæc nostrâ acceptione habet & *ὁμολογία* declaratur, nec crassa manualiave instrumenta demonstrationibus externè saltem inservientia, intelligere adparet, sed menti inhærentem quendam disciplinarem conceptum, qui cum per plurimis alijs conceptibus particularibus circa objectum suæ disciplinæ cognoscendum versatur, illud collu-

Alst. Enc. l. XI. Με- νόμα stratur & notum facit. Nec quopiam in dubium ibit, quod tale mentisqve fœtus, ut ratione humanâ intenditur, causis *παρ π. 1. c. 31* occasionalibus fulcitur & diutius durat, purum putum nihil *Enc. Gezel.* esse non possit, sed consequitur entitatem & speciem constituit:

Nool. quæ semel data unâ essendi necessitatem, juxta illud noologicum: *Præclariss. dum quid est, necessario est,* superaddit. Hanc rem ita declamatur *Mag. And. rat. b. m. Præclariss. Mag. And. Thuronus: Ens rationis objecti- Thur. Me- vè consequenter, quod quidem præter esse objectivum, nihil habet, metaph. c. 2.* consequitur tamen cognitionem rei & presupponit rationem quandam in re, à quâ intellectus occasionem arripit, talem conceptum fingendi. Talia Entia rationis sunt relationes rationis & notiones secundæ, duo posteriores modi (scilicet ens rationis objectivè absolutè & objectivè consequenter) constituunt Ens verè Rationis & quidem quoad conceptum objectivum, non formalem, quæ ut pote qualitas mentis semper est Ens reale. Hoc modo *ὁμόθεσις*, si extra mentis operationem nihil entitatis in rerum naturâ verè & definitivè ponat, tamen in ipsâ disciplinâ sede fere primariâ donata & judicio mentis validè corroborata, omninò ut hic *Præclariss. Thuronus* adstruit, veram entitatem quæ formalitatem sortitur. Quippe, cum ratio se ad motuum syderorum, quos etiam indocta intuetur, investigandas causas extenderit, conceptum sibi de cœli constitutione, quæ eorum causa verè creditur esse, efformat, cumque sive verum sive falsum (sicut conceptus

ceptus vel verus vel falsus est) ceu speciem intelligibilem vel ideam in se retinet & habet rationem ad rationem, quam habet accidens ad subjectum inhaesionis, nec minus esse suum agnoscit quam alij imperfecti habitus: *ἡ δὲ φύσις, ἔχει, virtutes, vitia &c.* Sub modo scilicet formali non materiali, cujus respectu dubius maximè: quia conceptus obiectivus est subjectum conceptus *Alf. Enc. l. formalis, illo non rectè percepto, hic falsus est, & quod falsum, XI. Metaph.* non statim nihil est. Sed ad ostendendum, quo jure conceptus *part. 1. c. 32.* mentis *ὑπόθεσις* genus salutari possit, veniamus. Convenit omni generi latius quâlibet suâ specie esse, & de eâ prædicari in quæstione quid sit, scilicet proximè &, adhibita differentiâ, cum eâ posse reciprocari. Hæc lex omnimodè in hâc definitione conceptui convenit: sicut enim in Logicâ conceptus de notionibus secundis, ceu genus proximum, ita etiam in Astronomiâ de hypothésibus prædicari potest; quia talis *ὑπόθεσις* nihil aliud, quam artificiosum quoddam humanæ mentis inventum est, ut obiectum disciplinare melius citiusque intelligatur, & constat, dum individue quæritur: quid est hæc? *Resp. ὑπόθεσις*, eaque quid? Conceptus mentis; qui non solum de *ὑπόθεσις*, verum etiam de per plurimis sibi subjectis speciebus suâ accidentali formalitate distinctis dicitur. (β) Habitualis dicitur: Cum eam esse qualitatem menti & rationi humanæ ceu subjecto inhaerentem probatu haud sit difficile, consequens est eam ad aliquam qualitatis speciem referri debere. Potentia vel impotentia aptè dici non potest, cum actus alicujus principium existere nequeat; licet actum aliquando, cum alijs concurrentibus causis, promoveat & suas utilitates varijs exerceat modis. Nec de Passione & patibili qualitate ei quicquam est: quia animum aut corpus subitanè aliquâ motione non percutiat. Neque nomen forma vel figuræ subit: forma & figura subjectum duntaxat externè modificant, sed *ὑπόθεσις* inter mentis cancellos detinetur. *Re. l. 2. c. 8.* *Scheibl. Metaph.* stat ergo prima qualitatis species *Habitus*, ad quam tanquam genus suum remotum, non minus ea, quam alia talia mentis *νοήματα*, pertinere videtur. Naturâ enim & exercitio acquiritur, retinetur & stabilitur, mentemque circa obiecti cognitionem occupatam informat & perficit, ergo nihil verat, quin sub eâ suam specificam entitatem agnoscat. Hic tamen non statuimus

Alst. Enc. l. 11. Metaph. part. 1. c. 32. Scheibl. Metaph. l. II. c. 8. Gilb. Jac. Inst. Meta. l. 6. c. 10.

ὁπότερον conceptum aliquem esse universalem ac absolutum, ut quæque perfecta disciplina inter suos terminos solet censeretur, sed particularem & ad totalem referendum. Quia veluti in omni disciplinâ, partim propter imbecillitatem (ut verba habent Alstedij) intellectus: qui non potest notiones primas seu res ipsas, sine talium mentis conceptuum adminiculo percipere; partim rerum difficultatem: ad quam tollendam excogitandum est remedium; partim etiam intellectus virtutem: quod cum varias res inter se confert, varios conceptus ex se parit, necessarium est per plurimos imprimis fieri mentis conceptus particulares, ex quibus postea, sicut partibus integrantibus, conceptus universalis prognascitur & habitus totalis audit. Quor in Grammaticis *σημειωτα* & mentis ac conceptus, de adjectivo, de substantivo, de conjugabili & inconjugabili, &c. habebit Tiro, antequam totalem sibi habitum acquirere possit? Quid in Logicâ & Rhetoricâ notiones secundæ valent? quid demum in disciplinis realibus Metaphysicâ, Physicâ, &c. tot relationes, comparationes & modificationes, quas intellectus tantum disciplinæ ergo, ut mens in cognoscendo facilioretur, excogitat? Sic quoque ad Astronomiæ integrationem magna conceptuum multitudo concurrit, cujus pars minima haud sunt *ὁπότερον*. Ultrò, nec silentio involvendum est, hos conceptus (*ὁπότερον*) non aliter à nobis ad speciem hujus prædicamenti referri, quam ad ipsum prædicamentum, nempe reductivè & inferiori modo seu per accidens,

Præcl. M. juxta testimonium Præclariss. M. Jacobi Flachsenii: Infrapra- Jac. Flach. Log. Coll. præcl. M. Huc spectant omnes notiones secundæ, tum Grammaticæ, tum Rhetoricæ, tum Logicæ. Ita ὁπότερον et si per se & directè non ferriam prædicamenti intrant, illam tamen eis denegari nemo adhuc statuit. Et præterea sicut notiones secundæ Logicæ sunt duplicis considerationis, ita quoque ὁπότερον: imprimis ratione γνώσεως seu cognitionis: ita Astronomiæ præceptis traduntur & sunt objectum considerationis Astronomiæ; vel ratione πράξεως, usus & applicationis; & ita mentem Astronomi inhabitant,

tant, eam in cognoscendo faciunt & rationem instrumente-
rum subeunt. [γ] Conceptus scientificus: Quia dum de essen-
tiâ Astronomiæ participet, etiam denominationem consequi-
tur: Astronomia enim communi Philosophorum suffragio di-
citur scientia, ergo quodcumq; ad ejus constitutionem concurrat
scientificum dici meretur. [δ] De corporum cœlestium si-
tuatione, &c. Quibus verbis hujus conceptus cum materiale,
rum formale & differentia, quâ ab aliis conceptibus discernitur,
quæque ab ipsis causis optimè deprimi potest, innuitur: de his
cum in sequente membro sumus acturi, consultò hic silentes ad
considerandas ὕποθεσων causas festinemus.

MEMBRUM SECUNDUM.

Thesis prima.

CAusas consideraturis omnium prima imminet Effici-
ens, quæ est imprimis universalis Deus T. O. M. qui singu-
lari benevolentia & misericordia, mentibus mortalium
peccato depravatis inque caliginosam ignorantiam miserè de-
lapsis, subministrando artes & scientias liberales & veluti facu-
lam novam ex remanente primæ integritatis scintillulâ accen-
dendo, succurrere voluit, ut ejus bonitatis gloria & ex inde tantò
magis innotesceret. Constat enim ex Theologiâ, quod si homo
in suâ perfectione remansisset, haud dubiè hujus generis institu-
tionum non indignisset, ut per tot, scilicet, labores ac sudores res
naturales in usum delectamentumque hominum creatas cogno-
sceret, sed sola tum suffecisset Dei imago, pulcherrima intelle-
ctus voluntatisque cum Deo ἀντύπω conformitas. Sed res a-
liò longè cecidit: fracto sœdere, fractæ sunt ingenii vires. Præ-
sertim in Astronomiâ, quæ circa rerum remotissimarum conside-
rationem versatur, occæcato hominum ingenio syratica salebro-
saque intelligendi via est, ut sine difficultate in cognoscendo pro-
gredi non detur. Sententiæ Frischlini etiam huc facienti faci-
les morem gerimus, quâ dicitur: *In systemate cœlico aliâs sum-
ma est conformitas, summâq; harmonia, adeoq; ejus perpetua ve-
ritas, sed respectu nostri, propter nimiam eorum corporum à sen-
sibus nostris distantiam, non facilis ea veritas indagatu est, undè*

Rev. D. D.

Gezel. Enc.

de Math.

in gen.

Praclariss.

Tburon. c.

3. de Phil.

in gen.

Adm. Rev.

D. D. Enev.

Sven. Coll.

Theo. Diss.

VII de ho-

mine int.

Gen. 3.

Frisch. Ast.

lib. 1.

tot hypothesebus, noëmatibus, rationibusq; ratiocinatis Astronomiam, antequam scientificas probationes & conclusiones producere possit, opus habet. Hic tamen sciendum est nos propterea Astronomiam non esse scientiam nequaquam dicere, sed sermo saltem est de difficili cognoscendi modo. Et dicuntur hæc longius à scopo, jam ad probandum Deum ὑποθέσεων causam esse revertamur. Omnis boni ad collapsæ mentis humanæ restorationem & perfectionem conducentis authorem Dominum Deum esse evidenter satis ostendunt luculentissima scripturæ testimonia :

- Jacob. 1. v. 17.** Vocatur Pater luminis, à quo omne donum bonum & perfectum descendit: Text. Græc. Πᾶσι δόσις ἀγαθῆ, καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἂνωθεν ἐστὶ, κατὰ βαῖνον διὰ τὸ πατρὸς τῶν φωτῶν, πατρὸς ὃ οὐκ ἐστὶ πωθῶν ἀγαθῆ, ἢ προπῆς ἀποσιῶσμα. Et à quo omnis sapientia petenda est: Text. Græc. Εἰ ἢ τις ὑμῶν λέπει σοφίας, αἰτείτω τὸν θεὸν, ὃς δίδόντι θεὸς πάντων ἀπλῶς, καὶ μὴ ἐν δίδοντι.
- Prov. 2. v. 6.** Jehova dat sapientiã, ex ore ejus egreditur cognitio & intelligentia. Et quo jure Astronomiæ author & origo dicitur Deus, eodem quoque ὑποθέσεων, cum Astronomiã sine illis exacta existere neutiquam possit. Modo ὑποθέσεις non sint verbo Dei contrariæ, in Deum blasphemæ & impiæ: nam talium, quæ tales, Deus non est author, sed quatenus verbo Dei & sacris piisque conatibus sunt consonæ ac ad Dei gloriam & nostram ædificationem pertinent.

- Thes. 2.** Particularium causarum constitutionem ingrediuntur causa efficiens principalis & minus principalis. Principalem efficiunt Astronomiæ taliumq; conceptuum Inventores, qui subtiliori naturæ dote, divinioreque ingenij aptitudine, id genus νοήματα vel primum excogitarunt vel excogitata servantes ad usum applicarunt. Quorum primum Archimedes syracusanorum Philosophum celeberrimum & Geometram præstantissimum fuisse, Sphæras superius hemisphærium representantes instituisse, easque circulis, asterismis aliisque picturis, ad ostendendum suas in mente de coeli habitudine & circumvolutione conceptas ὑποθέσεις, exornasse testatur Cicero & ex eò Calepinus ac Decimator. In eò alias præcipua ejus celebratur industria, quod dicatur vitream habuisse Sphæram, in quâ sol & luna in di-

verfas delati plagas sponte cursus suos perfecērunt, unde Clau-

CLAUDIAN.

Jupiter in parvo cum cerneret aeternum vitro,

Risit, & ad superos talia dicta dedit:

Hucine mortalis progressa potentia cura?

Jam meus in fragili luditur orbe labor.

Jura poli, rerumq; fidem legesq; Deorum,

Ecce Syncusus transtulit arte senex.

Inclusus varijs famulatur spiritus astris,

Et vivum certis motibus urget opus.

Percurrit proprium mentitus signifer annum,

Et simulata novo Cynthia mense redit.

Jamq; suum volvens audax industria mundum,

Gaudet, & humanam sidera mente regit.

Sunt tamen qui Archimedes primum sphaerae applicationum-
que caelestium autorem fuisse in dubium vocant, ut in suo Ono- *Dec. Ono.*
mastico Decimator & Hortensius in praefatione sphaerae Blaeu: *Hortens.*
& veteribus, inquit, *quibus haec res cura fuit, quisnam primus in-* *in praef.*
venerit sphaeram, non satis constat. Plinius Atlantem nominat, *sphaer.*
Laertius Musaeum, alij Anaximandrum Milesium, Cicero Archi- *Blacu.*
medem & Posidonium, incerta omnes ratione, nisi Archimedes &
Posidonium excipere velis; quos tamen primos sphaerae Inventores
fuisse nemo cuiquam facile persuaserit. Quis sphaerae aliorumq;
astronomicorum utensilium primus fuerit inventor & qui pri-
mum ὑποθέσει; in Astronomicis, ut in sua nunc sunt multitudine,
vel è novo excogitaverint, vel ex alijs disciplinis in Astrono-
miam introduxerint, investigatu facile difficilimum est; ac si
Archimedes vel alium Astronomorum priscis seculis viventium
primum sphaerarum & palpabilium Instrumentorum invento-
rem applicatoremque fuisse argumentis probabilibus evinceretur,
ὑποθέσει; tamen non ante Archimedis tempora excogitatas &
usu receptas esse, negabit vel ipsa Astronomia, quae harum fec-
cunda mater, sterilis putaretur, cum maximè pareret. Primum
Astronomum primam fecisse ὑποθέσει; res ipsa dicitur.
Sed nos nunc ὑποθέσει; investigare cunabula non adeo tangit
cura, modo constet antedictos praecellosos Mathematicos, & pra-
terea Hipparchum Ptolomaeo & Plinio acceptissimum, ac Pro-

Cal. Onō. | Iomæum, qui Trajani & Hadriani Cæsarum temporibus, ut
Dec. Onō. runt Calepinus & Decimator, floruit; (quod tamen inficiantur.
Vincent. Vincentius, qui cum priscorum Ægypti Regum Ptolomæorum
Spec. Hist. profapia ortum debere & ante Christum natum vixisse ait, & Svi-
Suid. das cœtaneum Marci Antonij fuisse ac sub Augusto & Tiberio
Magin. Cæsaribus vixisse perhibens; sed uterque à Magino refellitur) ea-
pres. Geog. rum autores existisse; ac Plinium quoq; , qui Vespasiani Imperat.
 Temporibus vixit: & posterioribus seculis Nicolaum Coperne-
 cum, à quo de universali mundi systemate nova & à communi
 sententiâ longè aberrans minusque Ecclesiasticis grata excogitata
 est ὑπόθεσις; de quâ circa disputationis calcem uberius dicitur:
 Nec non Tychonem Brahæum rerum Astronomicarum (ut de
 eò habent Elogia) facile experientissimum: aliosque variorum
 seculorum viros suâ laude dignissimos, singulari prudentiâ & in-
 dustriâ ἑπινοήσας in forum Astronomiæ introduxisse.

Thef. 3. Causas impellentes cum classi Efficientium
 assignent Philosophi, paucis etiam nobis hic loci de illis, quate-
 nus huic nostro discursui inservire videntur, dicendum est. Ea-
 rum prima est τὸ ἰ Φύσεως ἀνθρώπου ὑστέρημα: naturæ huma-
 næ imbecillitas, quæ, ut superius indicavimus, hominem in hâc
 mortalitate ita concomitat, ut intellectum in cognoscendis re-
 rum causis, sine difficultate & diversorum adminiculorum excogitatione,
 ad optatam ac desideratam metam venire non per-
 mittat; ut aprè cum Ovidio dici possit:

Ovidius.

*Ardua molimur, sed nulla nisi ardua vincunt,
 Difficilis nostrâ poscitur arte labor.*

Nicod.

Frisch.

Ast. 1. 1. c. 5.

Secunda est objecti Astronomiæ à sensibus nostris remotio: hanc
 illamque ita declarat Frischlinus: *Est autem prima & præcipua
 causa ob quam inæquales videntur Planetarum motus, præpostera
 quædam humani ingenij ratio, quâ nos in illis motibus contem-
 plandis Sine eorundem causis investigandis uti cogimur: si quidem
 motuum illorum causas sive atq; explicare velimus. Cum enim
 Deus opifex rerum, illa corpora tam procul à sensibus nostris amo-
 verit: ut (quod in aliarum rerum scientiis facere possumus) prin-
 cipia demonstrationum non queamus ex ipsis gignere & viceâ ac
 vernacula invenire: quibus postea singularum apparentiarum
 causas*

causas reddamus: ideo nos ad aliena confugimus præsidia, petimusq; nobis ὑποθέσεις, ex Arithmetica & Geometria. Nam hinc tot lineas extruimus, tot circulos fingimus, tot puncta imaginamur, tot orbis eccentricos & Epicyclos, imò etiam Epicyclifcos comminiscimur: solum ut ex his rebus motuum illorum, quos tam procul à sensibus nostris amovit Deus, causas reddere possimus. Tantum ille. Hisce, ut adparet, causis moti sunt Astronomi Cartes. ad acquirenda sibi talia media: Et studia astronomica eò fieri Prin. plausibilia cognituqve facilia, quò hæc veriora & aptiora Phil.par. 3. adhibita fuerint, nec inficias unquam recta ratio ibit. Thef. 19.

Thef. 4. Hisce causis succedit instrumentalis, quæ, juxta notissimam Philosophorum sententiam, ad τὸ rei esse co-operatur sed sub causæ principalis dominio & moderamine. Talem in ὑποθέσει constituendam duplicem adferimus, unam incipientem, alteram perficientem, eamqve naturam, hanc curam adpellamus. Ratio hujus theos exinde sumitur, quod non sit cujusvis etiam mediocris ingenij tales posse adstruere ὑποθέσεις, quales hæc subtilissima disciplina Astronomia in tot σιτημάτων ac quæstionum gyris, scientiæ gratiâ, necessariò explicandis requirit, sed in hisce astronomicis remotissimis tricus planè promptam sagacemqve naturam desiderari, testatur Reverendiss. D. D. Rev. D. D. Gezelius in Encycl. parte Math. præmiali. Per naturam nos hic Gezel. Enc. intelligimus naturalem quandam promptitudinem seu inclina- par. Matb. tionem, quâ causa principalis, tanquam instrumento proximo, Proëm. in fabricandis sibi ὑποθέσεις utitur. Quæque naturæ inclinatio quam diversa in diversis sit subjectis, non minus quotidiana experientiæ, quam digna historiarum lectio, ostendit. Hæc sese quidem habet ut fundamentum cognoscendarum rerum, quâ verò non inventâ, cassa solet fieri institutio, juxta illud vulgare: Non ex quovis ligno fit Mercurius: at verò inventæ nobilis rerum cognitio facillimè superstruitur. De hæc re ita Wolf. Hei- Wolf. Hei. derus: Naturam verò ingenitam nobis principia & inclinationes ad Pol. c. 1. varia studiorum & actionum generum complectitur, quæ si bona sit, bona, si mala, mala indoles vocatur. Hujus verò quæ vis sit in utrum- que partem & animalia bruta & infinita hominum exempla, sed imprimis tamen Menandri (α) Pythagoræ (β) Themistoclis (γ) &c. demonstrant. Persius: 5.

Mille hominum species & rerum discolor usus :
 Velle suum cuiq; est, nec voto vivere uno,
 Meribus hic Italis mutat sub sole recenti
 Rugosum piper & pallentis grana cumini.
 Hic satur irriguo mavult turgescere somno :
 Hic campo indulget, hunc alca decoquit : ille
 In venrem putrit.

Propert. 37

Propertius.

Hic satus ad pacem, hic castrensibus utilis armis :
 Natura sequitur semina quisq; sua.

Laërt. l. 5. Et dicit Philosophorum Princeps Aristoteles neminem unquam
 Cap. 1. ad aliquod sapientiæ culmen pervenisse, nisi à singulari naturâ eò
 Plutarchus provocatus esset. Etque adscipulatur Plutarchus: Η ἀπὸ τοῦ φύ-
 Inst. Puer. σις ἀνευ μαθήσεως τυφλὸν, ἢ ἡ μάθησις διχα φύσεως ἐλλίπης, ἢ
 ἢ ἀσκησις χωρὶς ἀμφοῖν ἀπείλες. Sub nomine curæ hic com-
 præhensum intellectumque volumus, quodcumque eam naturæ
 inclinationem ad talia νοηµατικὰ πράγµατα. ut sunt ὑποθέσεις,
 conficienda adaptat, juvat ac promovet, sive id ex μαθήσει;
 doctrinâ, quæ ex varijs disciplinis, & præsertim Geometriâ ac
 Arithmeticâ acquisita quævis facilitantia adjumenta involvit;
 vel ex ἀσκήσει: exercitatione certissimâ omnium artium perfe-
 ctrice, cui non minus ὑποθέσεις, quam alij præclari mentis concep-
 tus disciplinares, adscribendæ veniunt, productum atque adhi-
 bitum fuerit.

Alsted Enc. Thes. 5. Ostensâ sic causâ efficiente, proximo loco
 l. XI. Meta. de materiali & formali ὑποθέσεων causis actum iri monet
 Part. 2. c. 3. quidem disputationis ordo, verum cum hæ causæ πρώτως
 Pre. Thu. corporibus, qualibus verò alijsque accidentibus non nisi δευ-
 Log part. 1. τέρως competant, hic loci eas nec negare, nec citò adserere
 Cap. 4. valemus. Materia secundum Logicos est vel (α) Sensilis,
 Preclariss quæ sensibus externis percipitur, vel per naturam apta est ut per-
 Flacbf. cipi possit, licet, aliquando aliarum rerum interpositionibus in-
 Coll. Log. hibetur. Talem materiam ὑποθέσει competere planè negamus,
 part 1. quia (ut supra probavimus) menti in hærens qualitas est, &
 C. IV. sect. 1. quicquid extra mentem ad ejus constitutionem facit, illud nomen
 Theo. thes. materiæ, circa quam, non verò ex quâ, meretur. Vel (β) In-
 2. telligibilis, mentis & rationis beneficio existens ac speciem sal-
 tem

tem sensilis materiæ referens : quippe, illa extra omnem mentis operationem existere potest, hæc verò non nisi mentis factus est. Talis intelligibilis materia *ὁμοίωσι* turò assignari potest ; sicut enim Orator suam orationem & Poëta sua poemata ex hæc vel illâ mentali materiâ sibi efformat, mente retinet oreque promulgat, ita quoque Astronomus suas *ὁμοίωσι* materiâs relinquit. De materiâ circa quam seu objecto inferiùs agemus.

Thef. 6. Formam *ὁμοίωσι* addicere possumus modum *P.C. Thur.* inhærentiæ : quia (ut Philosophi loquuntur) accidentis esse est in-*Log. p. pr.* esse, *i. e.* accidentium proprium, ut extra suam inhærentiam ni-*Gilb. Jacc.* hil in rerum essentiâ penant, sed penitus pereant. Substantia *Inst. Met.* verò in eò gradu formam sibi vindicat, ut accidens ejus respectu *lib. 6. c. 2.* saltem allusivè eam habeat ; quæque magis substantiæ modifica-*Cun. Diet.* tio, quàm forma dici mereatur. Monendum tamen est, quòd *Præc. Dial.* tales accidentium formæ suas specificas entitates dicant, ut quod-*Schei. Me-* vis accidens, dum sit, omninò sit essentialè quid, juxta illud ; *cap. 1. 2. c. 6.* Impossibile est idem esse & non esse. De talibus rerum formis *Rev. D. D.* ita b. M. Thuronius : *Forma substantialis esse substantia ; acci-* *Gez. Nool.* *dentalis verò esse accidentis in concreto formaliter constituit. Ita cap. 2.* *hominis forma substantialis est anima rationalis : Musici acciden-* *P.C. Thur.* *talis musica, globi exacta rotunditas. Aliis forma substantialis Log. part. 6.* *idem est, quod essentialis, sive sit substantia, sive accidens ; ac-* *Cap. 5.* *cidentalis verò quæ non est essentialis formato sed extranea.* duplicem itaque nos *ὁμοίωσι* formam, per allusionem quandam ad esse substantiale, tribuere possumus, unam quæ largitur esse, alteram quæ modificat. Exempli gratiâ : sit *ὁμοίωσι*, quòd septem Planetarum orbés dentur, & eorum quisque sui Planetæ corpus diversimodè deferat ; hæc *ὁμοίωσι* à mente formata consequentèr aliquid sit & entitatem formam quandam essentialè dicentem haud respuit : nec non quæri potest, qualis sit hæc *ὁμοίωσι* vera ne an falsa ? necessaria vel contingens ? hic oritur alia quædam formalitas veluti ex priori pullulans & ipsum accidens aliâ atque aliâ facie repræsentans.

Thef. 7. Quandoquidem in omni disciplinâ, quæcun- que in objecti cognitionem introducuntur, ad eundem cum eâ finem pertinere, cuius ad æquum ordinis Philosophici dictamen philosophanti notissimum esse intelligamus ; ejusdem cum

Astronomiâ finis quoque ὑπόθεσιν esse non dubitamus statuere, Col. 3. v. 17. Et cum omnia nostra dicta, facta & cogitata, adeoque cuncta mentis molimina, summi moderatoris Dei honorem ac laudem præcipuè concernere debeant: ut, quod non eò spectat, peccatum sit & ab omni honestâ disciplinâ omninò exterminandum; finalem quoque causam ὑπόθεσιν nos duplicem, universalem & particularem; illam gloriam Dei, hanc ὑπόθεσιν utilitatem esse fatemur. Gloriam Dei ὑπόθεσιν Astronomicam arguere nemo inficias ibit, qui unquam de subsequenibus rationibus æquum tulerit iudicium. Cum præclara divina opera superiora corpora, non solùm menti spiritali revelatione nutritæ à scripturâ sacrâ veluti sacramento tradita sint contemplanda; Verùm etiam Ethnicis adeo sese ipsa commendaverint, ut per assiduam astrorum contemplationem haud minima iis innasceretur

Cicero l. 2. Dei cognitio: quod palam est Ciceronis testimonio: *Quid potest esse tam apertum tamq̃ perspicuum, quàm cælum suspeximus, Deor. celestiaq̃ contemplati sumus: quàm esse aliquod Numen præstantissimæ mentis, quò hæc regantur? Idem alibi: Quis est tam veresp. Arus. cors, qui cum suspexerit in cælum Deos esse non sentiat? Sic quoq̃ Sem. Hipp. que Poëta: O magna parens natura Deum!*

*Tuq̃ igniferi Rector Olympi,
Qui sparsa citò sidera mundo,
Cur suq̃ vagos rapis astrorum,
Celeriq̃ polos ordine versas.
Cur tibi tanta est cum perennes
Agitare vias æteris alti?
Ut nunc cana frigora bruma
Nunc sylvas: nunc arbusis
Redeant umbra: nunc æstivi
Colla Leonis Cererem magno
Fervore coquant: viresq̃ suas
Temperet annus. Item:*

Nic. Seln.
Inst. Chris.
Rel. Loc. de
Deo,

*Qui negat esse Deum mox cæli sydera spectet,
Sydera qui spectat, jurat is esse Deum.*

Media & instrumenta, quibus cum hæc nutritur foveturque contemplatio, esse ὑπόθεσιν & media ac mediarum eundè concernere finem, faciliè quivis concedit. Præterea cum Astronomia ratione objecti suæque ipsius disciplinarum haud postrema à Christia,

stianis Philosophis (ut ipsi in suis scriptis testantur) omninò in hunc finem intenditur, ut gloria Dei in omnibus vigeat, *Enc. Gezel. Matb. par. Proam.*

ἡ δὲ quovque, quæ ad Astronomiæ perfectionem lapidem non minimum addit, eundem respicere certum est. In particularis finis consideratione primò occurrit Rhetici & Rami de *ἡ δὲ* Astronomicis sinistrum iudicium, quò *ἡ δὲ*, ceu mentium quarundam deliria, damnarunt & à foro astronomico detruserunt, perhibentes astronomiam meliùs citiùsqve, more Ægyptiaco, sine illis tradi ac percipi posse; sed Nobilissimus Tycho hanc eorum sententiam clarissimis rationibus diluit, ostendendo *Tycho. l. 1. sine ἡ δὲ nec Φαινόμενα* a cœlestia in scientiam certam redigi, *Epist. Astr. pag. 69.* nec motuum Sydereorum veram rationem obtineri posse. Prolixè de re certà laborare nos spernentes, particularem hunc finem *ἡ δὲ* in principalem & minùs principalem dispertimur. Principalis seu ultimus, quem *ἡ δὲ* Astronomicæ præcipuè concernunt, est motuum corporum cœlestium exacta cognitio: quæ postmodùm temporum, annorum, dierum ac horarum distinctio discerni potest, ac in hunc modum à Frischlino describitur: *Certe si hunc usum habent isti circuli & isti orbes, & si ad eundem finem destinantur, propter quæm Deus astra condidit, & scilicet gratis a sole ac lunam circumrotari iussit, ut nimirum cognoscendis horarum, dierum, mensium & annorum temporibus inseruiant: nemo sanus illa artificum inventa aspernabitur. Nam multis nos hodie indigemus, ad comparandam alicujus rei notitiam, adminiculis, multis ad conservandam rerum præteritarum memoriam, adjumentis: quibus primi homines, tam longævi, facile potuerant carere.* Huic fini subordinati & secundarii sunt innumeræ ac multiplices earundem utilitates, quæ non solum in vastum Matheseos campum, sed in universam Philosophiam, imò in ipsam quoque vitam humanam sese diffundunt. Et ut à potiori dicam: Cæca omninò esset Astronomia si non hisce inniteretur oculis; iis præcepta explicantur, undè facilitas: demonstrationes peraguntur, undè scientia: connitentis superioris regionis pulchritudo humano scrutinio sistitur, undè jucunditas: nec est quicquam, quod altis mentibus unquam gratus pabulum contribuere potuit, quàm *ἡ δὲ*. Cosmographis quàm grata est superioris partis mundi cognitio, tam necessarius est *ἡ δὲ* usus, & contingeret, si sine illis eam adire vel-

lent, in Syrtos cœlicosqve labyrinthos dilaberentur, & haud dubio, juxta Diogenis Cynici dictum, planetis sanis, ipsi errarent. Harum ope Computista sua Cœlendaria conficit, quæ quantam domi forisqve in omnis generis negotiis utilitatem præbent, neminem, nisi ἀφιλόκαυρον, latere confidimus. A Mathesi aliò transeamus! Nonnè Physicus, qui non solum corpora hic ante pedes jacentia, verum etiam in rerum naturâ à sensibus nostris remotissima, quatenus sunt naturalia, in quantum possibile est considerabit, hisce alis ad cœlica ædificia evolabit? nonne circulos in cœlo concipiet? polos eriget & cognoscendi viam subtilissimis lineolis sibi parabit? Quod si non ab Astronomo mutatus fuerit, rarò aut nunquam in solidam horum corporum cognitionem pervenire potest. Longum & tædiosum esset hic omnes ὑποθέσεων utilitates enumerare, cum plures sint, quàm brevi chartâ possint comprehendi, nec earum nunc dulci Oratoriâ voce encomia canere nostri sit instituti; quare eos, quæis utilitates ὑποθέσεων uberiùs cognoscere volupe est, ipsos primùm libare monemus & experimèta sylvia reportaturos fore certi pollicemur.

Thef. 8. Sententia, quam de ὑποθέσεως definitione verâqve essentiâ superiùs fovebamus, monet, ut hic loci non nihil quoque de ejus adæquato subjecto agamus. Illud duplex constituimus: (1) *Inhesionis*, cui ὑπέσθεις, cum sit quoddam accidens, inhærere necesse habet: quia omnium accidentium essentialis est, per inhærentiâ saltem existere & extra eam nullam entitatem dicere; ut in superioribus demonstravimus. Tale subjectum, in quò, est mens seu ratio Astronomi, qui illam imprimis in mente concipit & postmodùm, veluti ad praxin quendam astronomicam, ad varios usus deducit, imaginando scilicet in motibus cœlestibus harmoniam, quæ demonstrationibus finem Astronomiæ promoventibus & mentem in cognoscendo erigentibus, sufficere potest. Quæ harmonia etsi non semper ipsi ὑποθέσει omnibus numeris & absolutè respondeat (quia in cœli motu, teste

Frischlino, summa est harmonia summaque conformitas, quam inconstantia arguere nefas summè habetur) tamen sufficit Astronomo, mediantibus ὑποθέσει, tales perficere posse demonstrationes, ut nullus sensibilis error videatur. Si hic aliud ὑποθέσει subjectum inhesionis, quàm mentem humanam, tribueremus, cœlum illud vide-

P. C. M.
Jac. Flach.
Log. Coll.
Proæ. c. 4.
Sect. 1. Thef.
Th. 4.

Frisch. Ast.
L. 1. C. 5.

videretur esse & ὑπόθεσις ejus qualitas; sed cūm ὑπόθεσις de cœlo
 ejusq; habitudine in mente concipiatur, ejus qualitas esse non po-
 test, licet, ideam & imaginem ejus quodammodò repræsentet, *atta-* *Micbr. lex.*
men extra τὴν ἀπόθεσιν vix ullibi reperitur. (2) Subjectū occupans Philos.
 seu materia, circa quam hi mentis conceptus versantur, est par- *Blaeu in*
 tim universa mundi machina, partim etiam in specie corporum *Prof. Inst.*
 superiorum motus. Illam verò imprimis καὶ τὸ δυνατὸν, hu- *Astron.*
 manæ rationi, tanquam apparentiarum fundamentum, subster-
 nunt delineandam, postea verò hos unà cum Astronomiâ directri-
 ce singulatim & divisim evolvendos subiciunt.

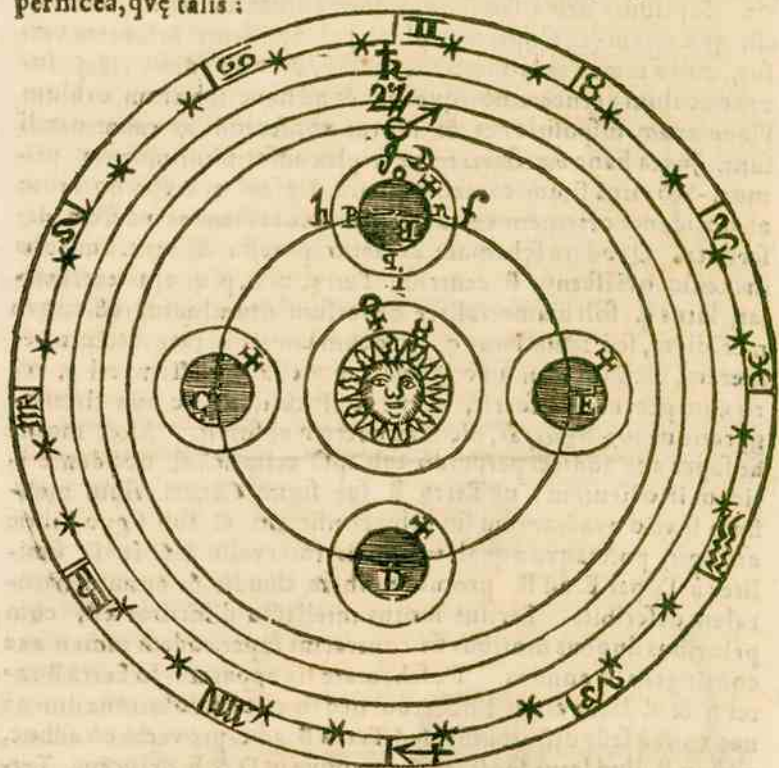
Thef. 9. Huic nostræ de ὑποθέσεως subjecto tractati-
 unculæ, brevibus etiam lineolis ejusdem divisionem subnectere
 placet. Est enim ὑπόθεσις ratione (α) Principij, alia (1) Phy-
 sica: quam Physicus vel de universi mundi systematis, vel sin-
 gularum partium verâ constitutione & habitudine concipere & *Enc. Gezel.*
 suis usibus applicare cogitur, eandemque Astronomus mutua- *Masbes.*
 tam postea ad suum perficiendum propositum usurpat ac dirigit: *part. Proa.*
 ut cœlum cæteraque superiora corpora quæ figuram esse sphæri-
 ca: terram & aquam unum efficere globum: & qui sunt alij his-
 ce consimiles conceptus. (2) *Geometrica*, quæ ita in Encyclo-
 pædiâ Gezelianâ describitur: *Geometrica ὑποθέσις sunt ex Geo-*
metriâ petita, solâ quidem imaginatione cælo adseripe, sed na-
tura rei convenientes, & proinde ab omnibus concessæ, quibus
Φαινόμενα meliùs explicantur ac declarantur. Tales sunt cir-
culi cum suis partibus, diametris, axibus & polis &c. Qui quidem
in cælo καὶ Φύσιν nulli sunt, cum omnes partes sibi undequaq; sint
simillimæ, θεοὶ tamen & imaginatione tam ad situs quàm ad motus
syderum designandos & distinguendos, circulos cælo adscribere cer-
tos ceu entia rationis ratiocinatæ, vix prohibentur. (3) Arithmeti-
ca: quæ nihil aliud est quàm artificiosa supputatio certis numeris
absoluta. Tales ὑποθέσις in Astronomiâ per plurimas admitti
 & non minimum præstare usum, ne quidem ejus studij Tironem
 latet; Quapropter etiam hæ sicut & Geometricæ, non immeri-
 tò apud Authores alæ pennæque Astronomiæ dicuntur. Id quo-
 que ex suprâ dictis observari debet, ὑποθέσις scilicet Astronomicas
 ab illis non materialiter differre, sed quòd ad aliū usum in Astro-
 nomiâ, quàm in cæteris disciplinis, deducantur, & sic diversa

consideratio diversum conceptum pariat. (β) *Quantitatis*: sic
 alia est (1) *Universalis*, quæ totius universi ὑποπόσεισιν sibiit &
Micral ab Authoribus duplex adhibetur; una terram medium totius
Lex. Phil. occupantem quiescere & cætera corpora circumrotari, altera so-
Hyp. Ptol. le quiescente terram inter orbis Planetarum in suo proprio orbe
Hyp. Cop. circumferri asserens. (2) *Particularis*: tales sunt omnes, quæ
 circa rem quandam peculiarem concipiuntur: ut in theorijs
 planetarum concentrici & excentrici orbis, nec non circuli defe-
 rentes & similia. (γ) *Qualitatis*: ὑπόθεσιν juxta qualitatem
 considerantes eam esse deprehendimus vel (1) *Veram*, quæ vel
 invidtis & immotis argumentis rem non aliter, quàm demon-
 strata fuerit, sese habere demonstrat, vel sensibilibus demonstra-
 tionibus ita comprobatur ut de ejus veritate nemo sanus ultrò
 dubitet: veritas, quam aliàs omnis ὑπόθεσις, sive vera, sive fal-
 sa, ratione essentia suæ obtinet, hic non innuitur, sed fit sal-
 tem mentio de eâ, quæ per objecti denominationem habetur.
 Hæc terram & aquam junctim constituere globum, corpora su-
 periora sphericæ esse figuræ, solem terram magnitudine supera-
 re &c. evincere possumus. (2) *Falsam*: quæ non sic absolutè
 & definitivè rei adumbratæ veritatem declarat, ut non postea in
 dubium vocari possit, sed eam veluti in sententiarum divortio
Job. Herb. relinquitur saltem demonstrationibus ac calculo motuum cœlesti-
Exam. The. um inserviat, proptereaquæ Philosophis concessa. Attamen in-
Philos. de- cumbit Astronomo, in quantum possibile est, veritatem natu-
Terra Mo- ræ indagare & non quamvis adferere ὑπόθεσιν, etiam talem, quæ
tu vel Spi- scripturæ S. auctoritatem evertit & rectæ rationis dictamini ma-
et c. nifestè contrariatur: quò enim verior cò gratior ὑπόθεσις.

MEMBRUM TERTIUM.

Ib. *De diversis ὑποθέσεων universalium speciebus.*
 2. **D**etectâ in superioribus eâ, quâ fieri potuit, bre-
 vitate, ὑποθέσεων verâ essentia, restat adhuc tenui quoq;
 umbraculo earundem varias species ambire, ut, quæ inter doctos
 de universi mundani systematis verâ habitudine & harmoniâ, o-
 mnibus temporibus, opinionum fuerit diversitas & multiplex pu-
 gna, ostendatur, nec non exindè nobis de eâdem unâ alterive mo-
 vendi lapidem detur occasio. Duæ potissimum sunt ὑποθέσεις u-
 uni-

niversales, unâ auctore Ptolomæo, alterâ Nicolao Copernico, quæ
 universum mundum adumbrant: ut, si quæ aliq̄ veniant, illæ ex ijs
 duabus compositæ deprehendantur. Primùm ergo agam de Co-
 pernicæ, quæ talis:

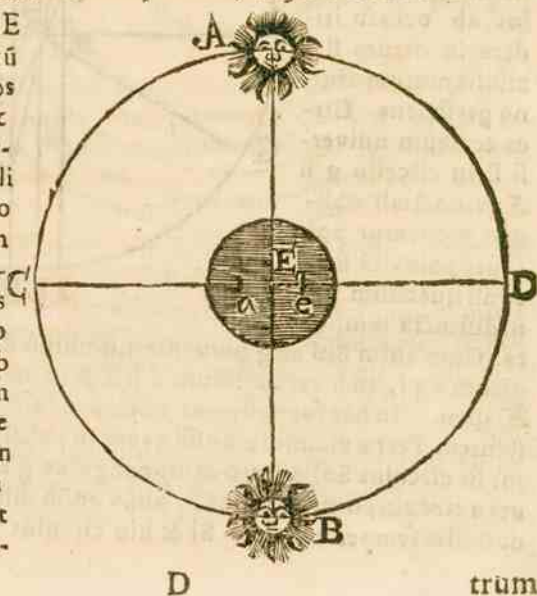
Hæc *ἀποθῆκη* centrum universi sol occupat, in quo, tanquam
 Rex, in solio, regnum circumstans universam mundi machi-
 nam, regit ac gubernat. & respectu sui centri fixus & immobi-
 lis habetur. Orbe soli proximus vehitur Mercurius & cur-
 sum suum octoginta diebus perficit. Orbem à centro Solis secun-
 dum inhabitat Venus, unamque circuitionem intra novem
 Menses absolvit. In orbe tertio fertur Terra cum suâ affectâ
 Lunâ, ejusque cursus sub Eclipticâ perpetuus, intra annum natu-
 ralem perficitur. Quarto insidet Mars, suoque cursui annos ferè
 duos

duos vendicat. Quintus Jovis est, cujus motus perficitur annis
 duodecim. Sextum sphaeraeque stellarum fixarum proximum
 possidet Saturnus, qui intra annos triginta suum cursum absol-
 vit. Septimus orbis seu sphaera domicilium stellarum fixarum
 est, quae etiam (ut Copernico placet) ab occidente orientem ver-
 sus, motu tamen tardissimo moventur, ut intra annos 23816. su-
 um circulum perficere non queant, & ad hanc sphaeram orbium
 Planetarum dispositiones & motus conferendi ac examinandi
 sunt. Juxta hanc *ὑπόθεσις* terrae triplex adscribitur motus: pri-
 mus, quò circa suum centrum spatio viginti quatuor horarum
 ab occidente orientem versus circumvoluta diem ac noctem de-
 scribit. Quod ita schemate declarari potest: A, centrum solis
 in medio quiescens, B centrum Terrae, n. o. p. q. ejus extremi-
 tas, latus q. solidiametraliter obversum illuminatur efficitque
 meridiem, sed idem latus q. in locum lateris n. transvectum ve-
 speram, vicissim ab n. ad o. prolatum mediam noctem, ad p. ve-
 rò cum perventum fuerit, mane constituit, ac sic unà circum-
 gyratione *ἡμέραν*, diem ac noctem absolvit. Alter motus
 fit super axe zodiaci perpetuò sub ipsa ellipticà ab occidente i-
 tidem in orientem: ut Terra B sub signo Cancris trium men-
 sium spatio quadrantem sui orbis conficiens C sub signo Librae
 attingit, posteaque æquali temporis intervallo à C in D simi-
 liter à D per E. ad B, promotam orbem claudit & annum natu-
 ralem describit. Tertius motus intellectu difficilior est, cum
 prioribus duobus motibus sit contrarius super eodem tamen axe
 contingens & annuus. Ex schemate ita apparet: In Terrâ B in-
 ter n. & o. latus cruce † notatum nec in circumvolutione diurnâ
 nec annuâ sede disturbatur, sed Terrâ B ad C provectâ eò adhuc,
 quò in B illud latus spectat. Sic quoque in D & E deinceps. Ter-
 rae enim zodiacus cum zodiaco mundi semper in eodem versa-
 tur plano, ergo necesse est, Terrâ in C D & E existente, latus †
 perpetuò eandem plagam respicere & veluti, centro Terrae an-
 nuum cursum obeunte, postponi & quiescere ac sic annum
 cursum prioribus contrarium describere. Et hinc distincta an-
 ni tempora, Hyems, Ver, Æstas & Autumnus proveniunt. Ter-
 ra B sub signo Cancris constituta solstitium hyemale efficit: in C
 verò sub signo Librae æquinoctium vernum: in D sub signo Ca-
 pri-

pricorni solstitium æstivale: & in E sub Ariete æquinoctium bru-
 male. Circa Terram (ut cum Copernico Blacu & Lipsforpi-
 us) parva existit sphaera ex tribus pariter circulis composita, ut
 in schemate h g f i, quâ Luna tanquam in Epicyclo ab f per g h
 ad i secundum seriem Signorum diebus 29½ circumducitur &
 illuminationes à Sole mutuatur. Cæterorum Planetarum mo-
 tus sunt simplices & uniformes ab Occidente in Orientem: quia
 motuum diversitas, quæ illis in *Προίεσι* Ptolomaicâ tribuitur,
 in hac Terræ & Lunæ motibus tollitur ac aufertur. Hæc *ὑπόθε-
 σις* etiam in se Ptolomaicâ clarior esse videatur, quia faciliori ne-
 gotio & minori circularum turbâ *Φαινόμενα* superiorum cor-
 porū per illam ostendi ac declarari possunt ac propterea per pluri-
 mos Astipulatores habeat, attamen, cum non rarò falsissimum sit
 quod verius esse putatur, hominibus Christianis divinis scripturæ
 Sacræ testimonijs firmatis haud satis digna habenda videtur: De
 talibus enim Dei operibus una divina manifestatio pluris est, quàm
 omnis humanarum mentium sagacitas, ut postea probabitur.

Alia ὑπόθεσις Nolano placens, ut fert Gilbertus.

Thef. 2. Terra E
 movetur circa suū
 centrū super polos
 Æquinoctialis &
 facit motum diur-
 num. C & D poli
 mundi. In circulo
 A B super centrum
 E eunte annuo mo-
 tu currit Sol. Alius
 motus Terræ centro
 addicitur rectus, ab
 e ad a & vicissim
 ab a ad e. Terræ
 centrum itaque in
 E Æquinoctialem
 circulum describit
 ad e verò idem cen-

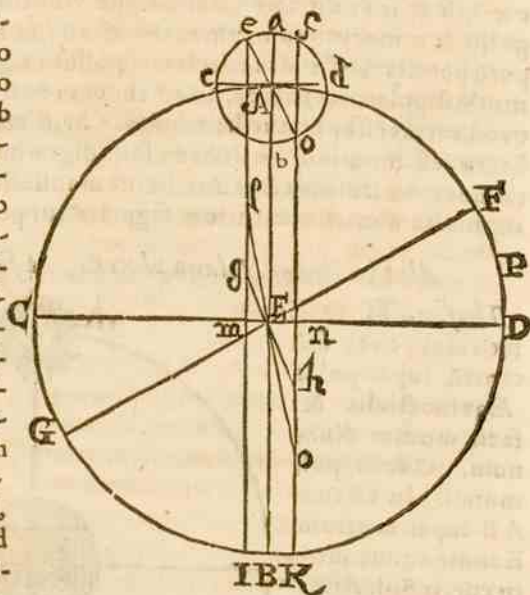
D

trum

trum perveniens Tropicum Capricorni: ad a borealem plagam Tropicum Cancræ, & in locis intermediis circulos parallelos intermedios. At hæc *ὁπὸθεσις*, cum in eâ motus rectilineus supponatur, quem in cœlestibus dari & totus ferè Astronomorum chorus negat & ratio difficulter sibi persuadere potest, non immeritò, sicut citò inventa, sic quoque momentaneâ ætate con-
fenuit.

Alia ejusdem.

Tbes. 3. Sit A centrum Terræ annuo spatio sub circulo Æquinoctiali A B ab occasu in ortû mobile. Præterea superficies Terræ ab circa polos c d polis mundi parallelos ab occasu itidem in ortum flexibilis motum diurnû perficiens. Circa centrum universi E in circello g h Æquinoctiali obliquo moveatur Sol, super polos G F ad constituendum anni distincta tempora.

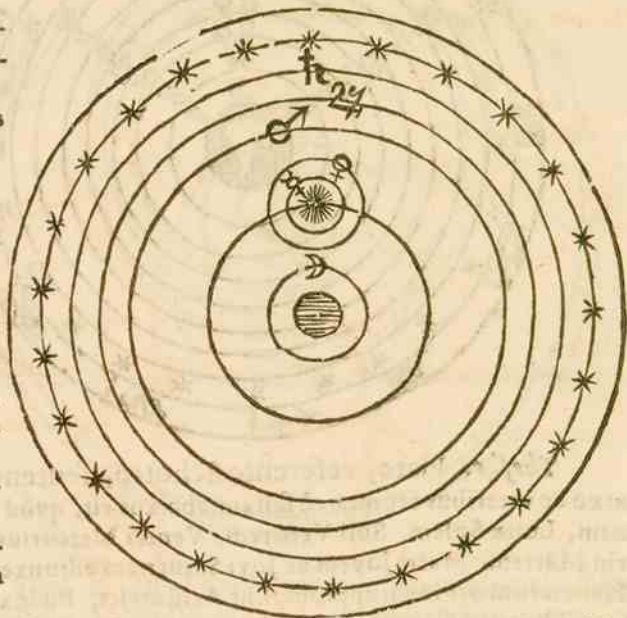

Cum enim Sol ad g pervenerit, omninò describit unum Tropicum e g I, in h verò alterum f h K & in medio A E B Æquinoctialem. In hæc suppositione observandum est Solem in g existentem Terræ viciniorem esse quàm in puncto h, & quanto major sit circulus Solis tantò minor angulus g E A statuendus est; ut in circulo l o cujus polus P, aliàs enim distantia Tropicorum non esset semper eadem. Si & hic circulus solaris in sectione
Æqui

Æquinoctialis angulos rectos per diametrum in n. efficeret, omnia tamen similiter constarent; Sed fortè Author, vel singularis observationis ergò, vel ut Solem majore domicilio honestaret, obliquitatem huic circello addiderit.

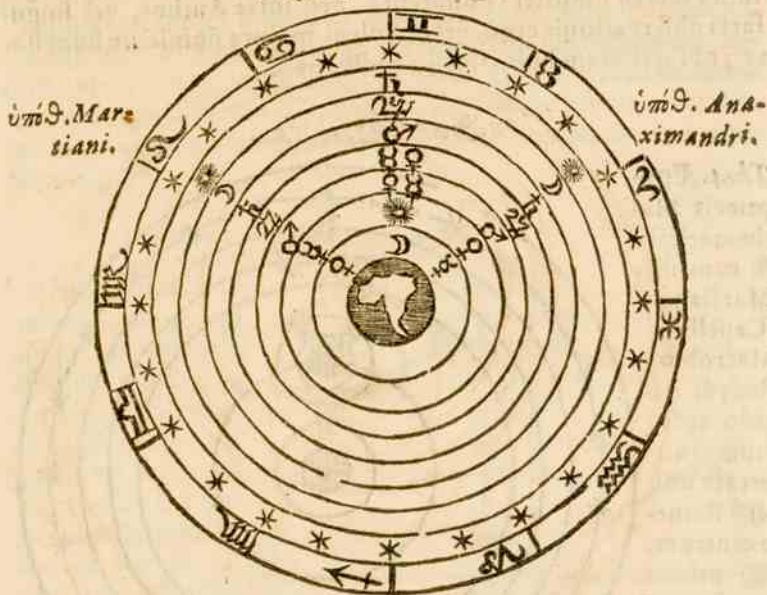
ὑπόθεσις Αἰγυπτιακά.

Tb. 4. Αἰγυπτιακῆς Μαθηματικῆς & cum illis Martiano Capellæ, Macrobio, Bedæ & Argolo acceptum fuit terram universi statuere centrum, eiq; orbem proximum Lunæ, secundum Soli, tertium Marti, quartum Jovi, ac

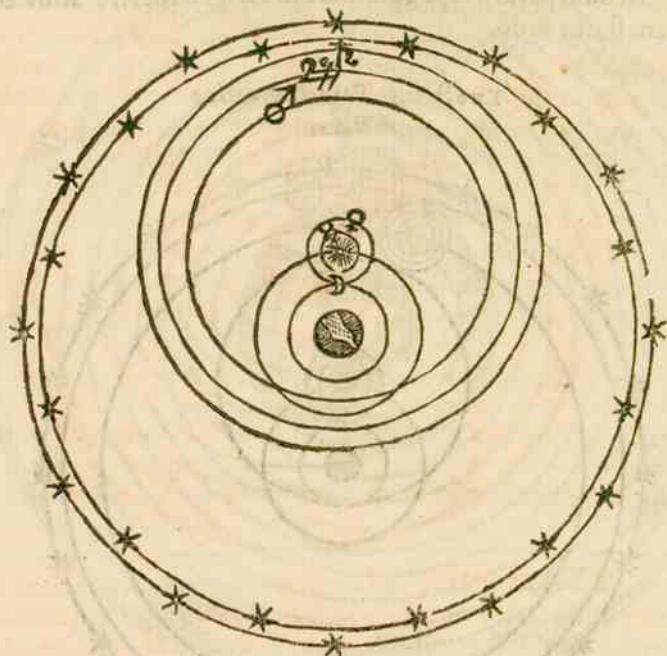
quintum Saturno tribuere, nec non à centro Solis, Veneri & Mercurio orbis deducere, ita, scilicet, ut thronum Solis proprius Venus, quàm Mercurius, veneraretur: ambo tamen motu proprio orbem S. S. S. cum Sole annuo spatio claudentes. Argolus juxta hanc ὑπόθεσιν Terræ quoque motum addixit. Sed politâ satis ac commodâ Peritissimorum Astronomorum testulâ hæc damnata est ὑπόθεσις, cum collatis variorum sententiis melius per ὑποθέσεως Ptolomaicæ Epicyclos, quàm circulos hujus excentricos, Veneris & Mercurii Theoriæ possint explicari.

Ἰσόθεος Platonica.

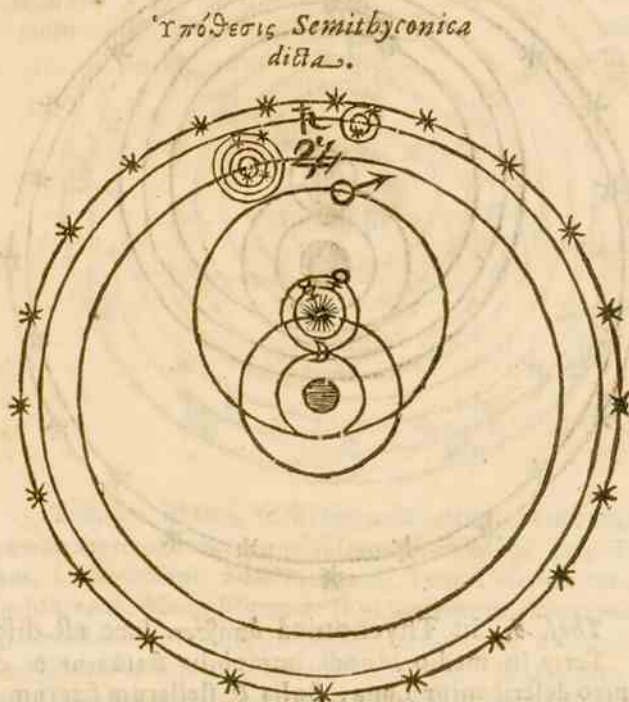
Thes. s. Plato, referente Schotto, sententiæ Ptolemaeo ac veteribus receptæ eò saltem obnixus est, quòd Terræ Lunam, Lunæ Solem, Soli Venerem, Veneri Mercurium, Mercurio Martem, Marti Jovem ac Jovi Saturnum adjunxerit. Hunc Planetarum ordinem approbarunt Aristoteles, Eudoxus, Calippus, Theon ac Gebrus. Fuerunt etiam, ut Perphyrius, Apuleus, Marsilius Ficinus & nonnulli Platonici, qui Mercurium Veneri superiorem fecerunt. Sed cum Plato (cæteris hujus ἰσοθέου sectatoribus exceptis) Terræ etiam motum adscripserit, haud immeritò hæc repudiata est ἰσόθεος.

Superior omnium quòd Sol, eiqve proxima Luna sit docuerunt Martianus & Anaximander, Saturni, Jovis & Martis orbès postea delincentes; quorum tamen ille Venerem, hic Mercurium Terræ propiorem esse effinxit, ut Xystus Betuleus pag. 16 & pag. 160 ad lib. 2. Cicero, de Naturâ Deorum perhibet.

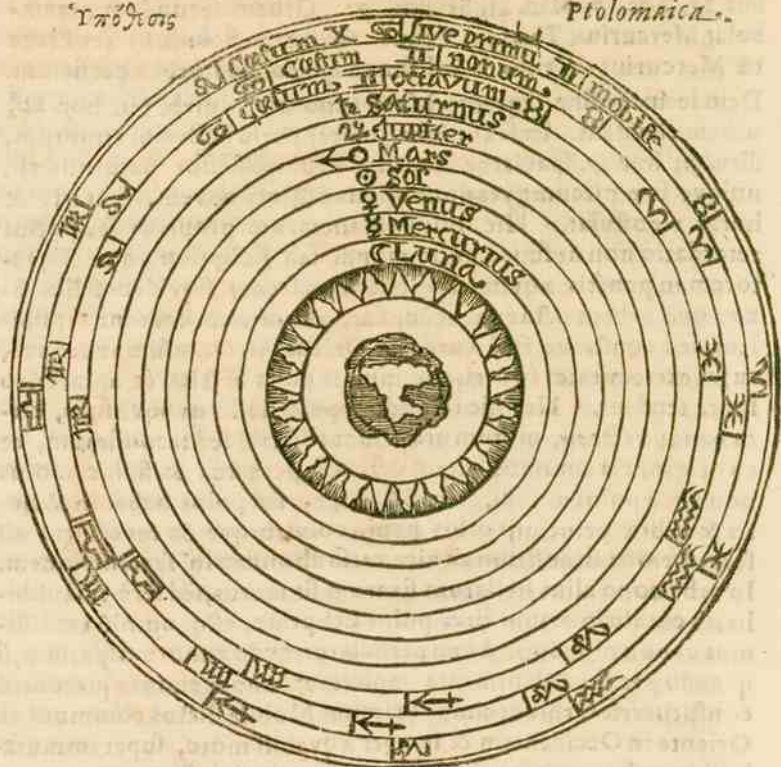
Thes. 6. In Thyconicâ ὑποθέσει hæc est dispositio. Terra in medio Mundi immobilis statuatur & ex ejus centro describantur Lunæ, Solis & stellarum fixarum, orbis: ex centro Solis ducantur reliqui, ita ut orbis Veneris & Mercurii extra Terram extendantur, Luna verò ac Terra orbibus Solis, Martis, Jovis & Saturni includantur: Undè Luna quidem in quocunqve sui orbis gradu existat, locum semper Terræ proximum occupat, Jupiter, Saturnus & stellæ fixæ remotissimum; Intermedium verò ♀. ☿. ☉. ♃. diversum respectu Terræ inter se ordinem habentes. Nam omnes simul à Terrâ remotissimi, scilicet in suis apogeis, talem invicem inter se ordinem habent: ☾. ☉. ♃. ♀. ♀. ♃. ♄. ♅. quem ordinem perpetuum

tuum Aristoteles & Plato putarunt. In perigeis: punctis Terræ
 proximis, hoc ordine à Terrâ distant Planetæ: ☾ ♀. ♂. ☉.
 ♃ ♄. At dum pars in Apogeo, pars in Pirigeo fuerit, alius eo-
 rum enascitur ordo.

Thef. 7. In eo saltem hæc Ἰπὸθεσις à superiori defle-
 ctit, quòd in hâc Saturnus & Jupiter sphaeras Mundo concen-
 tricis habeant: quòd exinde ab hujus Sectarioribus adseritur, ut a-
 lias quoque stellas horum Planetarum comitatu interesse, Sa-
 turni duos saturninos, Jovis quatuor circumjoviales (ut adpel-
 lantur) qui Planetas, instar satellitum Reges suos cohone-
 stantium, à lateribus insequuntur, suis observationibus ratum
 firment.

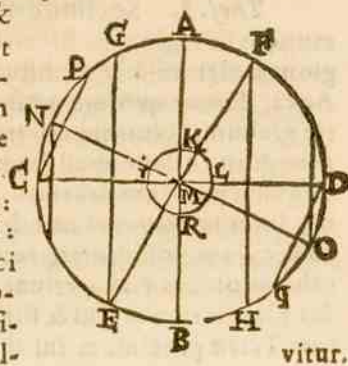
Ἰπὸ-

Thef. 8. Secundum ὑπόθεσιν Ptolomaicam totus mundus in regionem Elementarem & ætheream dividitur. Regionem elementarem constituunt quatuor Elements, Ignis, Aër, Aqua, Terra: quorum posteriora Aqua & Terra unum facientia globum, centrum universi, perpetuæ quietis noxium, obtinent & in collatione ad superiorum corporum orbis sese veluti exiguum punctum habent. Altera duo Elements levitatis plena, inter concavam Lunæ & convexam Terræ superficiem suum domicilium possidentia, rerum terrestrium respirationibus & exhalationibus vias aperiunt. In æthereâ regione propter diversos Planetarum motus & situs distincti concipiuntur orbis, quorum Terræ proximum inhabitat Luna, illumque percurrit diebus

bus 27. hor. 7. Min. 43. Secund. 7: Orbem secundum perambulat Mercurius; Tertium Venus: Quartum Sol: & hi tres Planetae Mercurius: Venus & Sol annuo spatio suos orbis perficiunt. Deinde in ordine sequitur Mars anno uno, dieb. 311. hor. 22 $\frac{1}{2}$ orbem claudens. In sexto orbe Jupiter cursu undecim annorum, dieb. 313. hor. 17. spaciatur. Septimi orbis possessor Saturnus est, uniusque suae circumgyrationi annos viginti novem, dies 155. & horas 2. postulat. Hic motus Planetarum proprius seu potius retardatio non fit super polos mundi sed Eclipticae, quae Aequatorem in punctis aequinoctialibus intersecat; siquidem stellae fixae, quae orbem octavum occupant, illum non habeant sensibilem, sed constante ferè cursu ab Oriente in Occasum super axe, cujus extremitates in utrisque mundi polis arctico & antarctico sunt, tendant. Nec hic tacendum puto stellis quoque fixis, circa hanc *ὑπόθεσιν*, motum proprium adscribi sed tardissimum, ut ab origine rerum nunc saltem octies sit peractus & fit hic motus non circa polos mundi, nec Eclipticæ, sed polos habet in Arietis & Librae principijs orbis noni, volviturque & revolvitur ab septentrione in austrum ac vice versa ab austro in septentrionem. In orbe nono alius stellarum fixarum fit motus, sed ferè insensibilis, ab occasu in ortum circa polos Eclipticæ, estque omnium tardissimus ut non nisi 36000 Anno perficiatur; quod annorum spatium, si quando per succedentia fata impleretur, unum annum platoniciū constitueret. Orbis decimus Primum Mobile dictus communi ab Oriente in Occidentem & semper aequali motu, super immutabilibus polis, circumit & proprio motu planè destituitur.

Siquidem sphaerae octavae & nonae motus proprii intellectu sint difficiliore quam vili intuitu comprehendendi possint, *ἐξήγησιν* brevem per appositum Schema suppeditare placet. Esto A B Aequinoctialis: C D poli orbis decimi: E F zodiacus: G E F H Tropici: N O poli zodiaci: M punctum intersectionis zodiaci & Aequatoris in orbe nono, item polus unus (alter enim à parte opposita) circa quem orbis octavus vol-

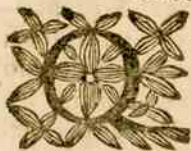

vitur.

vitur. Cum per observationes astronomicas clarum sit stellas fixas
 ab Ortū in Occasum inæqualitèr moveri & puncta in Horizon-
 te mutare, Solisque declinationem sub Eclipticâ variari, nec
 non Tropicos aliquando ad Æquatorem accedere, aliquando re-
 cedere: quod neutiquam fieri possit, nisi hic motus ab Septentri-
 one ad Austrum & ab Austro in Septentrionè concederetur. Itaq;
 principium Arietis orbis octavi, quod 9. gradibus ab principio
 noni orbis distat, cum fuerit in I versus boream Sol & facies su-
 perna nobis propiùs accedit & Tropicos G E F H borealiores fa-
 cit; ad K verò prolatum eosdem paulatim remotiores constituit,
 sicque L attingens remotissimos, & vicissim ab L in R veniens
 reducit usque dum prius punctum I tetigerit & totum circulum
 annis 700 absolvit. Idem fit in parte oppositâ & movetur sic
 totus axis octavi orbis, circulum quasi cylindricum faciens, nec
 tamen majorem quàm cujus semidiameter sit 9 grad. Motus
 stellarum fixarum, qui fit in nono orbe, ita se habet: N O sit
 axis zodiaci, super quem orbes Planetarum & tota Sphæra octa-
 va motu proprio ab Occidente Orientem versus circumrotetur;
 sequitur polos ejus sphæræ C D in eo comitatu circulos CP & D
 Q circa polos zodiaci describere, ut cum polus C tenderit ad
 P, æqualiter etiam D ad Q iter suum instituit, & est hic motus
 Stellarum fixarum tardissimus, ut supra indicavimus, & cente-
 nis quibusvis annis, juxta Ptolomæum, unum in Eclipticâ gradum
 conficiat, vel non nihil citiùs ut vult Copernicus & Nobilissi-
 mus Tycho.

Thes. 9. Quæ huc usque à nobis de diversis *ὑπεθέσεων*
 speciebus dicebantur, eò præcipuè collimanda putavimus, ut quæ
 inter Astronomiæ Cultores, de verâ mundi habitudine, diversa
 fuerit opinio *Φιλασπονόμοις* ante oculos poneretur, & præterea
 nobis de subsequentiibus duabus quæstionibus, hæc materiam
 unicè concernentibus negotiumque haud minimum cuius a-
 stronomicarum rerum Sectatori facientibus, pro ingenii modio-
 lo, inquirendi copia daretur. Quarum Quæstionum hæc pri-
 ma est:

*Quenam ὑπόθεσιν universalium, Ptolomaicæ, quæ Ter-
ram quiescere, vel Copernicea, (quia ex his duabus
cæteræ sunt compositæ) quæ eandem moveri dicit,
verior sit habenda?*

Vamquam hæc Quæstio potius ad Physicam,
cujus est τὴν φύσιν τῶν σωμάτων, hoc est, natu-
ram corporum interpretari, quàm ad Astrono-
miam pertineat, in eâ tamen enodandâ plus sa-
tis quique Astronomorum doctissimi fuerunt occupati: siquidem
in motuum sydereorum contemplatione eorundem quoque veri-
tate moti. Terræ motum, etsi diversimodè, propugnarunt non
solum fata Nicol. Copernici superviventes, verùm multis retrò
seculis viri doctriinâ ac gravitatè haud postremi. Quorum pri-
mum fuisse Pythagoram Samium illum senem ex Justino, Aristo-
tele & Plutarcho probat Daniel Lipstorpheus: Justino enim teste,
domum ejus ut Templum, ipsum verò ut Deum à cæcâ posterita-
te propterea cultum: Aristotele ita: Ἐναυτίως οἱ πρὸς τὴν Ἰαλίαν,
καλῶς αὖτις ἡ Πυθαγόρῃσι, λέγουσιν: Ἐπὶ δὲ τῷ ἑσπερίῳ (ἡλίῳ)
εἶναι Φασί, τὴν ἡ γῆν ἐν τῷ ἄσπρῳ ἕσπρῳ κύκλῳ φεροῦν ἄνω πρὸς τὸ
μέσθ, κύκλῳ τῷ καὶ ἡμερῶν πο. εἶν: Plutarcho verò: Οἱ δὲ ἄλ-
λοι μὲν τὴν γῆν, Φιλόλαος ἡ Πυθαγόρῃσι κύκλῳ πρὸς φέρεται
πρὸς τὸ πῦρ (ἡλίῳ) καὶ κύκλῳ τῷ ἕσπρῳ, ὁμοίως ὅπως ἡλίῳ καὶ σελήνῃ.

Enatam à Pythagorâ sententiam foverunt postea Aristarchus,
Philolaus, Timæus Locrus, Heraclides Ponticus, Aristarchus Sa-
mius, Euphantus Pythagoreus, Nicætas Syracusanus, Seleucus,
Hicetas, Cleantes Samius, Leucippus, Plato Senex, Martianus
Capella, Gvillelmus Gilbertus, Petrus Peregrinus, Maricurtius
Gallus, Nicolaus de Cusa, &c. Hos tandem secutus est Nicol.
Copernicus, qui multo labore & singulari industriâ ex diversis
suorum Antecessorum sententiis sibi unam effinxit eamque adeò
artificialiam ac perpolitam, ut, Thyconis testimonio, parum aut
nihil abesset, quin à quibusvis harum rerum Exquisitoribus, spon-
taneo applausu susciperetur fovereturque. Cui itidem senten-
tiæ innumera post modum doctorum turba adstipulata est; cujus
hic Catalogum enumerare & longum & tædiosum esset. In

Dan. Lipst

Cop. Re. c. 2.

Just. l. 20.

c. 4.

Arist. lib. 2.

de Cæl. c. 13.

Plutarc. de

plac. Phil.

l. 3. c. 13.

contrarium verò abierunt, Terram quiescere asserentes, cum
 primis homines Dei sancti Patriarchæ tum ante tum post diluvi-
 um viventes. Dubio enim procul cum Moses creationis histo-
 riam delineaverit & Terram Abyſſo, Solem verò expansioni ad-
 scripserit, vestigia & sententiam Patrum suorum per Noachum *Joseph. l. 1:*
 ope columnæ (cujus Authorem Enochum fuisse asserit Josephus) *Antiq. Jud.*
 posteritati relictam est secutus. Et præterea Prophetas aliosque *Eccl. i. v. 5.*
 in Veteri Testamento Sanctos idem de Mundi systemate tulisse *Esa. LXIV.*
 judicium apertissima testantur scripturæ loca. Qui quidem, in *v. 15.*
 quantum & has res tractarunt, nec Spiritu sancto orbi fuerunt, *Joël. 2: 30.*
 ut quosdam audaces sensisse videtur, sed immobile semper Pauli *2. Tim. c. 3.*
 testimonium est: Πᾶσι θεοὶν ὁμοίους ἔσθι. Nec potest Spi- *v. 16.*
 ritus Sanctus nisi vera loqui, ut Theologi probant & recta ratio
 dicitur. Sed de his plura inferius. Inter Gentiles quæ ingenii
 dotes sagacissimi, quæ naturæ veritatis indagacionem excellen-
 tissimi, quæque nominis famæque integritatem celeberrimi di-
 versis mundi seculis, inque variis ejusdem locis exstiterunt viri, *Enc. Gezel.*
 quibus indefessa cura in hæc ὑποθέσει & defendendâ & promul- *pag. 324.*
 gandâ fuit. Horum quamvis non primum hujus ὑποθέσεως In-
 ventorem Ptolomæum, tamen ejusdem Defensorem fuisse accu-
 ratissimum extra omnem controversiæ aleam est: siquidem fa-
 mosissimo titulo etiam hodierno die & ad seculorum finem usque
 salutatur, tanquam à potiori, Ptolomaica. Post hujus tempora
 vixerunt perplurimi, ut Mathematici optimi, sic quoque hujus
 ὑποθέσεως Propugnatores fortissimi. Sed ut litigium diu non
 solum, verum semper, inter utramque Sectam motum & nullâ
 adhuc (ut impossibile est) satis sufficiente & apodicticâ solutione
 dilutum, clarius adpareat, utriusque Sectæ (cum in hoc qualicun-
 que tractatu ὑποθέσεων Astronomicarum essentiam, causas &
 species duntaxat declarare, non verò de situs corporum celesti-
 um certitudine inquirere, meum sit propositum) potiora argu-
 menta brevi penicillo delineabo, & ut tenellas ingenij mei vires
 excerceam, bonâ occasione calculum Summorum Virorum judi-
 cii aliquantulum subjiciam meum. Argumenta, quæ in suæ
 sententiæ defensionem adducunt Coperniceï, præcipua sunt se- *Copernic.*
 quentia, Statuendo scilicet suâ ὑποθέσει non aliam esse clario- *Gilbertus.*

J. Lipst.
Blach.

rem & aptiorem adeoque nec veriolem : cum sine difficultate & conceptuum multitudine, quã aliã Ptolomaica (illis dicentibus) sciet, singula *Φαινόμωνα* eã optimẽ tradi ac explicari possint. Præterea insufficientem Ptolomaicam demonstrationibus esse : quippẽ cum non omnium, quæ suã explicantur, capax esse deprehendatur. Demũm quod nec sacris nec profanis rationibus erroris ac incertitudinis rectẽ arguatur multo minũs damnetur ; ut ipse Copernicus & ante illum Gilbertus, post verò Lipstorius, aliiqve acerrimẽ pugnarunt. Primam harum adsertionem quod concernit, eam quodammodo concedere videntur Ptolomaici, sed ita tamen ut ne eorum *ὑπόθεσις* suã spoliatur laude, nec ut Copernicea propter facilem in Astronomiã demonstrandi modum, infallibilem Physicam habeat veritatem : quoniam multa in Astronomicis majorem certitudinis speciem præbent & tanquam vera supponuntur, quæ, Physicẽ loquendo, sunt manifestẽ falsa, ut ex sequente Quæstione patebit. Hanc rem Vir Plur.

Plur. Rev. Rev. atqve Præclariss. Mag. Petrus Laurbechius in Disputatione atq; Prac. de Circuli Quadraturã & vero Mundi Systemate Cap. 3. Occasione. M. Petrus ne datã respondendi ad objectionem Copernicorum, quã multaur. Diss. tos primũm Ptolomaicos fuisse, & postmodũm in sententiam de Circuli Copernicorum descendisse, nullos verò Copernicorum suam Qua. & vermutasse sententiam, dicitur, in hunc modum declarat : Σό- rò Mundi Φισμα esse τã ὑν̄ ἀρισ. Non enim ὑποθέσεως istius veritas, sed simplicitas, sed facilitas, cum quã perceptionem, tũm quã rationem reddendam Φαινομένων, & illis calculum rectẽ accommodandum, effecit, ut in eã semel receptã Copernicci persistenter. Quò eodem nomine (non autem, ut veritas Physica) cum ὑπόθεσις eadem à Copernico effẽt proposita, à Paulo III. Pontifice, cui Libri revolutionum inscripti erant, approbationem meruit ; etsi post tanquam Sacris Literis verãq; Physicæ contraria, in Collegio quinq; Cardinalium damnata est. Sed nec confessim, quicquid simplicius est faciliusq; perceptu, verius idem erit ; cum & naturam veritatem sæpius in sinuosos recessus abdidit, perceptioni adẽ non pronos, ut perscrutantem crebrò deludant ac fatigent, tantumq; non obruant ; & alioqui multa simplicem proferant speciem, quæ splendida tamen nugamenta sunt. Secunda eorum adsertio Ptoloma-

Iomaicam *ὑπόθεσιν* demonstrationibus astronomicis non esse
 sufficientem contendens, quamvis suæ videatur inniti certitudi-
 dini, & aliquatenus à Ptolomaicis concedatur, tamen argu-
 mentum secundum non causam, ut causam, esse planè videtur:
 (α) Cum non solum Ptolomaieos, verum Coperniceos adeòq;
 omnes Philosophos in id, ut non perfecta ac omnibus numeris
 absoluta rerum naturalium cognitio, propter mentis humanæ
 imbecillitatem, in hâc mortalitate dari possit, consensisse con-
 stet; unde Regius Ecclesiastes naturæ experientissimus: *Mun- Eccl. 3. v. 11.*
dum Deus eorum (hominum) disputationi tradidit, ut non inveni-
at homo opus, quod operatus est Deus à principio usq; ad finem:
 i. e. cognitione omnimodâ & absolutâ; quæ quidem non huma-
 nâ, sed Divinæ mentis proprietas est. Ita etiam Alstedius de *Alst. Uran.*
Astronomiâ: Cumenim individuorum natum set satis obstrusa, part. 1. c. 2.
Et imprimis illorum, quæ à sensu remotiora sunt, fieri non potest,
ut in hâc miseriarum valle omnibus numeris absolutam Astronomiæ
cognitionem adipiscamur. Idem etiam de totâ Pphilosophiâ dici
 potest: sed quivis tamen, quò rerum à Deo creatarum Scrutator
 est perfectior, eò propior menti divinæ beatorque habendus.
 (β) Quamquam Ptolomaica sine Epicyclorum imò (teste Frisch-*Frisch. l. 1.*
lino) Epicyclifcorum excogitatione demonstrationibus absolu-*Cap. 5.*
 tè non quadret, nec æqvè citò, atqve Coperniceâ, singula absol-
 vat, attamen negari non potest eâdem utrâque demonstrari pos-
 se, nec unquam propter difficilem demonstrandi modum tollitur *Plur. Rev.*
 ipsa veritas. Tertium Coperniceorum asyllum, quò nec naturæ atq; *Præcl.*
 nec scripturæ rationibus suam avelli posse *ὑπόθεσιν* contendunt, *M. Petrus*
 firmissimis clarissimisqve argumentis cum ex naturæ, tum scri-*Laurb. in*
 pturæ sinu depromptis, de fastigio longè disturbat *Plur. Rev. us. Diss. de cir.*
 atqve Præclariss. Mag. Petrus Laurbechius in superius citatâ *Dil-*
 culatione, ubi ordine ad singulas, quæ à Coperniceis in hâc con-*turâ & v.*
 troversâ adhiberi possunt, objectiones responderet aliamqve Pro-*Mund. syst.*
 Iomaicæ, quâ rei veritatem, haud esse æqvandam multò minùs *Job. Herb.*
 præferendam, sine omni dubitatione concludit. Nec mini-*Exâ. Theo-*
 mum de Coperniceis triumphum. Joh. Herbinus Bisinâ-Silesius, *Phi. de Ter.*
 in suo de Terræ motu vel quiete Examine Theologico-Philoso-*Motu vel*
 phico, egisse videtur; cum eo limam perduxerit, ut Copernicea *Quiete.*

ὁμοίως veritatem (quæ ei falsè à multis adcredita fuit) sibi in-
 vica exueret & à recto pietatis tramite longiùs semota appre-
 henderetur: undè circa Examinis finem, ut limpidissimis ratio-
 nibus factus sit victor, in hæcce prorumpit verba: *Cape Tibi hoc,*
Hist. creat. inflatè rationum tuarum (scil. Copernicæ) Admirator. Erubescè,
Genes. 1. contra Sanctum Spiritum sapere. Confusio Tibi merces, contra
Ecd. 1. v. 5. Deo & suo Orbe erit. Nos verò cum clara sint scripturæ loca,
Math. 5: 45 quæ Thesin de Terræ quiete Solisque motu stabiliunt, tantumq;
Syr. 46: 5. sit unicum Spiritus Sancti totius naturæ authoris testimonium,
Jos. 10: 12. ut omnem humanæ mentis certitudinem mille transeandat, tata
Job. 9: 5. 6. 7 diu suam ὁμοίως de Terræ quiete veritatem constare, quàm S.
Pf 24: 2. &c. Scripturæ autoritas non eversa fuerit, lubentes cum Nobilissi-
Frischl. Ep. mo Des-Cartes concludimus in hunc modum dicente: Prater
Ded. Astr. cetera autem memoriæ nostræ pro summâ regulâ est insigendum,
Cartesius ea quæ nobis à Deo revelata sunt, ut omnium certissima esse credet.
Prin. Phil. da: & quamvis forte lumen rationis, quàm maximè clarum & evi-
part. I. Nū. dens, aliud quid nobis suggerere videretur, soli tamen auctoritatè
76. pag. 33. divinæ potius, quàm proprio nostro iudicio fidem esse adhibendam;
Sed in ijs, de quibus fides divina nihil nos docet, minimè decere
hominem Philosophum, aliquid pro vero assumere, quod verum
esse nunquam perspexit; & magis fidere sensibus, hoc est, incon-
fidemtis infantie suæ iudicijs, quàm nostræ rationi. Tantum de
hâc Quæstione, ad alteram digrediamur,

*Thef. 10. Quæst. 2. An Philosophis Christianis falsis
 uti Hypothesibus liceat?*

*Cart. Prin.
 Phil. part.*

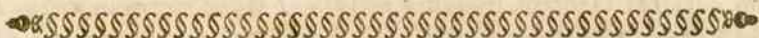
Irca hujus Quæstionis introitum cum primis
 probè observandum est, quid per veram, falsam-
 ve ὁμοίως hic sit intelligendum. Θεός Membri
 Secundi quintâ, veram esse, quæ ipsam rem, ut in
 suâ est naturâ, declarat, breviter indicavimus,
I. Thef. 2. falsam verò contra: nec non cum Renates Des - Cartes dubiam
Gilb. Jacq. quòdque falsam appellamus. Certum enim est nullam ipsis rebus
Metap. 1. 2. falsitatem propriè competere, sed ut ex Metaphysicis patet, su-
Cap. XI. am perpetuam constare veritatem, & quicquid erroris falsitatis-
 que

que est, id intellectui humano circa objecta cognita difficiliora
 versanti adscribendum, putamus. Tenendum etiam est discrimen
 inter ὑπόθεσιν planè Physicam & planè Astronomicam. Illà re-
 rum veritas sectanda est, hâc saltem in demonstrandis tempo-
 rum vicissitudinibus usus. Illà non ante intellectus acquiescit,
 quàm res per illam demonstratæ, in quantum imbecillis mentis
 humanæ conditio fert, per suas causas & affectiones cognoscantur;
 hâc verò Astronomus non nisi ad finem Astronomiæ obtinendum:
 quantitatem motuum cælicorum eruere & ad ætates
 rerum accommodare, utitur. Sollicitus itaque non ad eò est A-
 stronomus siue vera, siue falsa sit ὑπόθεσις, modò ejus (nisi cer-
 tam ob causam Astronomiæ aliquoties terminos transgredi vo-
 lupè eum ducat) usus serviat. Cui sententiæ Lipstori^{us}, et si
 indefessus Copernicæ ὑποθέσεως veritatis defensor fuerit, his *Dian. Lipst.*
 verbis morem gerit: *Non enim Astronomus, quâ talis, de veri- Cop. Rediv.*
tate suarum hypotheseum sollicitus est, sed satis illi est, si ex posi- Cap 9.
sis hypotheseibus motuum cælestium rationes tales, quæ cum pha- Ptolomæus
nomenis consentiant, consequatur. Nec minùs Ptolomæus su- Almagest.
am declarat mentem sequente ratione: Οὐ γὰρ περὶ σήκει τῶν Lib. 13. c. 2.
βάλλει τὰ ἀνθρώπινα ἔθνη: ἕδε τὰς πρὸς τῆς κίτων πρὸς Idem Alms.
δοῖδ τῆ ἀνομοιοπέταν τῶν ἀστρονομῶν λαμβάνειν. Τι γὰρ ἀνομοιο- lib. 3. c. 3.
περον ἔσται καὶ ὡς αὐτῶς ἐχούτων πρὸς τὰ μηδέποτε. καὶ τῆ ὑπὸ Copern. 13.
παντός ἀνακαλυθησομένων πρὸς τὰ μηδ' ὑφ' αὐτῶν. Hisce præ- Revol. c. 15.
missis, brevibus saltem, cum instituti ratio dilatiorem sermo-
nem veter, rationes quibus affirmativa de concessis Christian, A-
stronomis ὑποθέσεται fallis sententia innitur, delibabo. Fi-
nem semper antecedunt media, quorum alia necessaria sunt alia
facilitantia; ὑποθέσις, si quò non absolutè necessaria esse media
probarentur, facilitantia nemo sanus negaret: cum (sicut super-
rius de ὑποθέσεων causis dedimus) tanta sit humanæ rationis in-
*firmitas, ut superioris hemisphærij Φαινόμενα ei sine earum *Eri schbl. l. 1.**
adminiculo haud possint innotescere, ne quidem discerni; &
quantò aptiores illæ excogitatæ fuerint, tantò perfectior fa-
ciliorque calculus Astronomicus. Præterea nec absurdum nec à
pietate alienum videtur, talia præclara industriæ humanæ spe-
cimina concedere, cum finis, propter quem excogitantur, mul-
tum

Ey

Jer. 51:17.

tum in Scripturâ Sacrâ commendetur, & nullibi prohibeantur, si modò servetur Regula: Non est aũthoritati divinæ præjudicandum: Pulchrius est enim cum tanto Præceptore (si fas est dicere) errare, quàm cum splendidissimis mundi Luminibus sapere; quia sapere adversus Deum, cujus coram facie omnis mundi sapientia est fatua, est desipere. Hisce jam enumeratis stabilimentis addi quoque potest inveterata Astronomiæ autoritas communi omnium (exceptis Rhætico & Ramo) Astronomorum suffragio sancita ac confirmata: quia omnes eas concesserunt, concessis sunt usi, & usurpatas promulgarunt, ut ex illorum, quæ existant, scriptis satis manifestum habetur. Ab uberiore hujus intricatæ materiæ ventilatione revocat me ipse modus ac vela discursus hic componere jubet, simulque monet me Tuam, Amice Lector, humanitatem, quâ par est, devotione ambire, ut quæ politiori Minervæ non ex asse respondent, tenuiori intellectui meo, non voluntati, tribuas ac beneficentiæ pallio, quod bonis quibusvis pulcherrimum esse ornamentum optimè novisti, regas.

Literis ac moribus Præstantissime Grimsteen/
Amice perdilecte,

Non displices quòd animum studio etiam Mathematico excolis. Poteris sic rectiùs intelligere Philosophos novos, qui ni fallor, aut meras fingunt Hypotheses, Mathematicorum instar; aut aliàs demonstrationibus sua depingunt: adnitere sicut cæpisti, & non pœnitebit Te facti: Vale.

PETRUS Bång
D, & Prof. Ord.

Virum Eruditione & Humanitate pereximium,

DN. JONAM Grimsteen/

Philosophiæ CANDIDATUM, pro Honoribus *Ma-*

gisterij de HYPOTHESISIBUS ASTRONOMICIS

solertè disputantem,

Oda.

O Elos ætherios scandere niteris,
GRIMSTENI, numeris artificum gradus
Orbesqve implicitos tortilibus rotis,
Axesqve involucre fornice in arduo,

Qværens ingenii prendere viribus.

Hipparchus siquidem qvicquid ab indole

Præcellâ potuit, mirificus Rhodo;

Qvicquid vel Samius fert Eratosthenes,

Et vel Memphiticis post Ptolomæus ab

Oris è tenebris funditùs eruit:

Alphonfus quod habet sumtibus omnibus;

Solerti studio deinde Copernicus

Qvicquid quæstierat simplice lineâ,

Qvod Cartesius hinc venditat omnibus

Sectæ rusticiùs fortè seqvacibus:

Brahæus variis quanta laboribus

Produxitve Tycho, aut deniqve cæteri,

Leges Astronomis condere providi,

Et cœli facilem reddere computum.

Multùm solliciti perpetè regulâ:

GRIMSTENI, properas omnia pròdere

Scripto doctiloqvo, pronus honoribus

Doctoris Sophiæ; moribus integer,

Humanisqve decens omnia Gratiis,

Sculptorisqve stylo promptus & entheus,
Ceu vox unanimes concinuit patrum,
Pridem pollicitâ prodiga laureâ ;
Constans atqve gravis deniqve pergeres
In campo sophiæ ! Nunc pariter precor,
Te tollatqve solo Numen honoribus,
Exornetqve poli præpete gloriâ !

L. M^os. gratulatur

PETRUS LAURBECCHIUS,
Poët, Prof. Ordinarius.

In dissertationem Eximij Dn. CANDIDATI

JONÆ GRIMSTENI.

*I vis mundana, seriem cognoscere, molis
Astrorumq, situs, quis vel in orbe locus :
Aut quâ lege meent spatiosi sidera cæli :
GRIMSTENII legito dogmata picta manu ;
Illa etenim referunt Ptolomæi magniq, Tychonis
Atq, Philolæi scripta profunda senum.
At cur tortuplices humana industria leges
Invenis ? facile, si legis hæc, scies.*

Gratulabundus licet valetudin.
scripsit

JOHANNES FLACHSENIUS.

Πρὸς τὸ ἄνδρα νέον τὰ τὴ τροπῶν ἤγη Σπερδαῖον καὶ πεπαιδευμένον
 Κύριον ΙΩΝΑΝ ΘΩ Γ Μ Σ Ξ Ε Ε Ν ἀεὶ ὑποθέσεων Μα-
 θηματικῶν δεξιῶς Διαλέγοντα, Φίλον με ἀ-
 γαπητὸν, περὶ φωνησις.

Αλαῖς πν Θ Σοφῆ βσι ἴσπ: πὲρ μὲν πόλις ἀναθή-
 μασι, πὲρ ἣ ψυχὰς μαθήμασι δεῖ κοσμεῖν, ὅ ἐ
 καὶ ἀεὶ πάντων μαθημάτων ἀληθὲς δεῖ, ἀεὶ τὴ ἣ
 τὴ ἀεὶ τῷ ποσότητι καὶ καλ' εἶδ' ἔτω λεγομένων
 οἷ μαι δεῖν πινέδται, τῷ γδ Γεωμετρίας καὶ ἄλλα μέρη τ' μαθήσεως
 πῆ μηκέτι οὐτ' Ἐληνας μάρτυρ δεῖ Κικερῶν ἐν ζητήμασι Τεσκα-
 λάνοις. ὅ ἐ καὶ Σὺ Κύριε ΘΩ Γ Μ Σ Ξ Ε Ε Ν πῶν τῷ τῷ ἴππ-
 σήμω ἀεὶ πολλὰ ἐποίησας, πῶν τῷ τῷ Διαλέξῃ σε φῶς ἴππιδέκνυς.
 Παμπολλὰ ἔν ἃ ἄξι' ἔσται, ὅ ἐ ἀδὲ ὀλιγορῶν τ' τέχων καὶ δεο-
 τῆς ἀδὲ ῥαθυμῶν τ' βίον διήγαγες, ἀλλὰ ἐνόμισας τ' ἀκροσμάτων
 πολλὰ πολλῶν εἶναι γρημάων γρησίτω, ἀλλὰ τῷ τῷ ἡ Σοφία ἡ μόνη
 δεῖ ἀθάνατον ἐγγυεῖο τ' σὲ κήμα. Πορδύσιω καὶ εὐτυχῆς τ' σὲ
 πῶν καρπὸν λήψον. Ἐρρώσο.

ERICUS FALANDER

Græc. & Hebr. Ling. P. P.

& h. a. Ph Decanus.

* * * * *

*Ix est in facili sinuosos solvere nodos,
 Atq; Sophistarum prendere posse plicas.
 Id diēdis, scriptis, GRIMSTENI, numine dextro
 Præstas, ex studiis commoda multa ferens,*

In rigidos calicium stringit Tua culta Minerva

Oscres Sophiæ; laus Tibi magna rediv.

Te Deus incolumem multos conservet in annos,

Attribuat captis vela secunda tuis!

Auxilium optatum præstet per tempora seculi,

Ut vigeas semper latus in orbe! Vale!

Doctissimo & Pereximio CANDIDATO, Dn.

JONÆ Grimstien / Fautori ac conterraneo
 perdilecto gratulari voluit.

ANDREAS O. Lindqvist / Sud. Svec.

In *Virum Juvenem, Præstantissimum atq; Humanissimum*

DN. JONAM Grimsteen /

Philosophiæ CANDIDATUM doctissimum, Fautorem
ac amicum integerrimum, de Hypoth. Astronomicis
disertè disputantem.

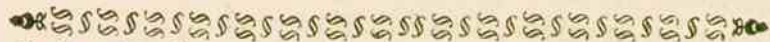
Audabilem ac sublimem hujus Disputationis materiam, Uranoscopiam concernentem, quam Tibi, DN. CANDIDATE, pertractandam sumfisti, summis, stylo si gauderem Ciceroniano, prosequerer laudibus. Videtur quidem primo intuitu, scrupulosum hoc & spinarum plenum thema, quod cum Te deterrere non permiseris, eo ipso altas ingenii dotes declarasti, & spero eventum generoso proposito ac intentioni tuæ feliciter respondere. Id ipsum verò non solum audere, verum etiam bonorum Censorum ventilationi subicere haud veritus fuisti. Quod abs Te factum sicuti in se clarum, ita omnibus Tui Studiosis summe gratum fore, nullus dubito. Id saltem admiror, quod prægravi paupertatis onere, cum quo, à teneris ungviculis es luctatus, nec tædium nec devias cogitationes subieris, sed intolerabilem molestiam, virtute & improbo labore superasti. Itaque gratulor Tibi, Fautor honorande, optatam metam & oblatum studiorum brabeum. Gratulor, inquam, Amice integerrime, conspicua eruditionis insignia & consummata in Philosophiâ eruditionis fastigium, quod jam communi Præceptorum nostrorum Honoratiss. consequutus es suffragio. Præterea ut concors tua unanimitas, & unanimis concordia, quam cum omnibus melioris notæ hominibus conjunctissimè, & mecum singularius, solitus es exercere, post hac ipsdem insinat vestigiis, & amor, quo me diu amplecti consuevisti, non extingvatur quâ par est modestiâ precor.

Quod

Quod superest ut Deo Trinuno honori, Patriæ com modo,
Parentibus ac amicis solatio, Tibi ipsi summa prosperi-
tati, diu felix ac incolumis vivas, vovere nunquam desino.

T. T.

LEONHARDUS BELLANDER.

Vid Musæ, honestioraq; studia suis adferant
sectatoribus ornamenti, nec eos quidem, qui
levem saltem operam iisdem dederunt, late-
re existimo: Quippe cum juxta veterum
Ethnicorum sententiam, alia in studiis promovendis Miner-
vâ superior habita non sit Dea, nec clarior; illa enim puta-
batur tribuere dona non ferrugini vel vanitati obnoxia, sed
firma & æterna. Quo ipso nihil verius videtur esse, cum
integrâ famâ & claro nomine in hisce terris nihil sit nobili-
us. Melius quippe est Nomen bonum quàm divitiæ multæ:
& Omnia si perdas famam servare memento. Quoniam i-
gitur & Tu, Præceptor honoratissime, palatium Minervæ in-
gressus, varios, eosq; difficiles sustinere labores non abnu-
isti, sed jam eorum fortiter exantlatorum dignum reportes
premium, non intimo corde letari & vota honori subnecte-
re haud fas esse autumo. Macete itaq; hâc virtute quâ stu-
dia Tua florent, honores offeruntur, vita morumq; integri-
tas cunctis approbatur, & Tua singularis ergâ me, omnesq;
Tuos discipulos, benignitas & promptitudo semper emicuit
quotidieq; lucet; Deum interea ego cum omnibus qui Tui de-
siderio flagrant & amore tanguntur, indefesse precabor, ut
Tibi tuisq; conatibus benedicat, Teq; post longam & felicem
vitam in æterna perducatur palatia! Ita optat

Tuus

Ad obedientiam & honorem quom-
vis paratissimus Discipulus

DANIEL Sigell.

Tcm

